

Magazine on *Low External Input Sustainable Agriculture*
Compilation of selected translated articles into *Kannada*

ಬಾಹ್ಯ ಪರಿಕರಗಳ ಮಿತ ಬಳಕೆಯ ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿ ಕುರಿತ ಮ್ಯಾಗಜಿನ್.
ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ ಆಯ್ದ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಕಲನ

ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯಾ
ವಿಶೇಷ ಕನ್ನಡ ಸಂಚಿಕೆ

ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯಾ

ವಿಶೇಷ ಕನ್ನಡ ಸಂಚಿಕೆ

ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2015, ಸಂಚಿಕೆ 3

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯು 'ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯಾ' ಆಂಗ್ಲ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಆಯ್ದು ಲೇಖನಗಳ ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ವಿಳಾಸ: ಎ.ಎಂ.ಇ. ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ
ನಂ.204, 100 ಫ್ಲೀಟ್ ರಿಂಗ್‌ರೋಡ್
ಮೂರನೇ ಫೇಸ್
ಬನಶಂಕರಿ ಎರಡನೇ ಬ್ಲಾಕ್
ಮೂರನೇ ಸ್ಟೇಜ್
ಬೆಂಗಳೂರು 560085
ದೂರವಾಣಿ+91-080-26699512
26699522

ಫ್ಯಾಕ್ಸ್ +91-080-26699410
ಈ ಮೈಲ್: leisaindia@yahoo.co.in

ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯಾ

'ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯಾ' ಆಂಗ್ಲ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಎ.ಎಂ.ಇ. ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಹಾಗೂ ಇಳಿಯ (ILEIA) ಸಂಸ್ಥೆ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ತ್ರೈಮಾಸಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಸಂಪಾದಕೀಯ ಮಂಡಳಿ

ಮುಖ್ಯ ಸಂಪಾದಕ : ಕೆ.ವಿ.ಎಸ್.ಪ್ರಸಾದ್
ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಸಂಪಾದಕಿ : ಟಿ.ಎಂ.ರಾಧ
ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ

ಮಿತ್ರಮಾಧ್ಯಮ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು
ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದಗಳ ಸಮನ್ವಯ

ಪೂರ್ಣಿಮಾ
ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ

ರುಕ್ಮಿಣಿ ಜಿ.ಬಿ.

ಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ

ಬೇಳೂರು ಸುದರ್ಶನ

ಮುದ್ರಣ

ಸ್ಟಾನ್ ಪ್ರಿಂಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ಮುಖಪುಟ ಚಿತ್ರ

ತನ್ನ ಜೀವವೈದ್ಯದ ತೋಟದಲ್ಲಿ
ಬೇಗರಿ ಸಮೃದ್ಧಿ

ಚಿತ್ರ ಸೌಜನ್ಯ: ಎ.ಎಂ.ಇ.ಎಫ್

ಲೀಸಾ ಮ್ಯಾಗಜಿನ್

ವಿವಿಧ ಆವೃತ್ತಿಗಳು

ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಮೇರಿಕನ್, ಪಶ್ಚಿಮ ಆಫ್ರಿಕನ್,
ಬ್ರೆಜಿಲಿಯನ್ ಮತ್ತು ಚೈನೀಸ್ ಆವೃತ್ತಿಗಳು

ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯಾ ಮ್ಯಾಗಜಿನ್

ಇತರೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆವೃತ್ತಿಗಳು

ಹಿಂದಿ, ಒರಿಯಾ, ಮರಾಠಿ, ಪಂಜಾಬಿ, ತಮಿಳು
ಮತ್ತು ತೆಲುಗು

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಸರಿಯಾಗಿ ನೀಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿದ್ದೂ, ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ಲೇಖಕರೇ ಜವಾಬ್ದಾರರು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಲೇಖನಗಳ ಪಡಿಯಚ್ಚನ್ನು ಮಾಡಿ ಇತರ ಓದುಗರಿಗೆ ಹಂಚಲು ಸಂಪಾದಕೀಯ ಮಂಡಳಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿದೆ.

ಮಿಸೆರಿಯೋರ್ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಎ.ಎಂ.ಇ.
ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದಿಂದ ಪ್ರಕಟಿತ.

ಪ್ರಿಯ ಓದುಗರೇ.

ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2015ರ ಈ ಸಂಚಿಕೆಯು ಜೀವವೈದ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಕೃತೋಟಕ್ಕಾಗಿ ಗುಣಮಟ್ಟದ ತಳಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು - ಈ ಕುರಿತ ಸಮುದಾಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ತಾವು ಅವಲಂಬಿತರಾದ ಕಾಡನ್ನು ಮತ್ತು ತನ್ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಸಮುದಾಯಗಳು ಕೈಗೊಂಡ ಉಪಕ್ರಮಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ.

ಆಹಾರ, ಪೌಷ್ಟಿಕತೆ, ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಲು ಕೃಷಿ ಜೀವವೈದ್ಯವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ರೈತರು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಿರುಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಜೀವವೈದ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯು ಉತ್ತಮ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಪೌಷ್ಟಿಕತೆಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಮಹಿಳೆಯರು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ತಮಿಳುನಾಡಿನ ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರು 'ಪೌಷ್ಟಿಕ ಕೃತೋಟಗಳನ್ನು' ಬೆಳೆಯುವ ಮೂಲಕ ಉತ್ತಮ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ರೈತರು ಈಗ ಸಮುದಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ, ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಮುದಾಯ ಅರಣ್ಯಗಳನ್ನು ಪುನಶ್ಚೇತನಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನ ಶಿಥಿಲತೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಓದಿ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಲೇಖನಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತಿಳಿಯಲು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು, ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಅಂಚೆ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ leisaindia@yahoo.co.in ಇದಕ್ಕೆ ಈ ಮೈಲ್ ಮೂಲಕ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಯಾವುದೇ ಕೃಷಿ ಮಿತ್ರರು ಓದಬೇಕು ಎಂದು ನೀವು ಬಯಸಿದರೆ, ಅವರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಂಚೆ ವಿಳಾಸವನ್ನು ನಮಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡಿ. ಅವರಿಗೆ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡಲು ನಮಗೆ ಸಂತಸವಾಗುತ್ತದೆ.

- ಸಂಪಾದಕರು

ಲೀಸಾ LEISA

www.leisaindia.org

ಲೀಸಾ (LEISA)ವು ಬಾಹ್ಯ ಪರಿಕರಗಳ ಮಿತ ಬಳಕೆಯ ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿಯ ಕುರಿತಾಗಿದೆ.ಇದು ಪಾರಿಸರಿಕವಾಗಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಉತ್ಪಾದಕತೆ ಮತ್ತು ವರಮಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುವ ರೈತರಿಗೆ ಇರುವ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯ್ಕೆಗಳ ಕುರಿತಾಗಿದೆ. ಲೀಸಾವು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಮತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿಧಾನಗಳ ಹಿತ ಬಳಕೆಯ - ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿದರೆ ಬಾಹ್ಯ ಒಳಸುರಿಗಳ ಸುರಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ದಕ್ಷ ಬಳಕೆಯ - ಕುರಿತಾಗಿದೆ. ಇದು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ್ಯ, ಮೌಲ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಮೂಲವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುವ ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ರೈತರನ್ನು ಸಬಲರನ್ನಾಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಗಳ ಕುರಿತಾಗಿದೆ.ಲೀಸಾವು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೊಂದಿಸುವ ಕೃಷಿಕರು ಮತ್ತು ಇತರ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ ಭಾಗೇದಾರಿ ವಿಧಾನಗಳ ಕುರಿತಾಗಿದೆ. ಲೀಸಾವು ದೇಶ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಿಳಿತಗೊಳಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಈ ಕುರಿತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅನುಕೂಲಕರ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಜಿಸಲು ನೀತಿ ನಿರೂಪಣೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಬಯಸುತ್ತದೆ. ಲೀಸಾವು ಒಂದು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ; ಒಂದು ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಸಂದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಎ ಎಂ ಇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ

www.amefound.org

ಎ ಎಂ ಇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನವು ಬೇಸಾಯದ ಪರ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ, ಕೃಷಿಕರ ಅರಿವನ್ನು ಸಿರಿವಂತಗೊಳಿಸುವ,ಅಭ್ಯುದಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಯ ಅರೆ ಒಣ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ಕೃಷಿಕರಲ್ಲಿ ಪಾರಿಸರಿಕ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತಿದೆ.

ವಿಶ್ವಸ್ತರು

ಚೀರ್ಮನ್ : ಶ್ರೀ ಚಿರಂಜೀವಿ ಸಿಂಗ್, ಐ.ಎ.ಎಸ್. (ನಿ.)

ಐಚಾಂಚಿ : ಶ್ರೀ ಬಿ.ಕೆ. ಶಿವರಾಂ

ಸದಸ್ಯರು : ಡಾ.ಆರ್.ದ್ವಾರಕೀನಾಥ್, ಡಾ.ವಿಠಲ ರಾಜನ್, ಡಾ.ಎಂ.ಮಹಾದೇವಪ್ಪ,
ಡಾ.ಎನ್.ಜಿ.ಹೆಗಡೆ, ಡಾ.ಟಿ.ಎಂ. ತ್ಯಾಗರಾಜನ್, ಪ್ರೊ.ವಿ.ವೀರಭದ್ರಯ್ಯ ಡಾ.ಎ.ರಾಜಣ್ಣ,
ಡಾ. ವೆಂಕಟೇಶ್ ತಗತ್, ಡಾ. ಸ್ಮಿತಾ ಪ್ರೇಮಚಂದರ್

ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಶ್ರೀ ಕೆ.ವಿ.ಎಸ್. ಪ್ರಸಾದ್

ಮಿಸೆರಿಯೋರ್ MISEREOR

www.misereor.org

ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಟನೆ ಮಿಸೆರಿಯೋರ್‌ನ್ನು ಜರ್ಮನ್ ಕ್ಯಾಥೋಲಿಕ್ ಬಿಶಪ್‌ರು ಇಸವಿ 1958ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಕಳೆದ 50 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಿಸೆರಿಯೋರ್ ಆಫ್ರಿಕ, ಏಷಿಯಾ, ಹಾಗೂ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಮೇರಿಕಾಗಳಲ್ಲಿ ಬಡತನದ ವಿರುದ್ಧದ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ವಚನಬದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಧರ್ಮ, ಪರಂಪರೆ ಅಥವಾ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಯಾವುದೇ ಮಾನವ ಜೀವಿಗೂ ಮಿಸೆರಿಯೋರ್‌ನ ಸಹಕಾರ ಲಭ್ಯವಿದೆ.

ಬಡವರು ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲರಹಿತರು ನಡೆಸುವ ಮತ್ತು ಮಾಲೀಕತ್ವದ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಮಿಸೆರಿಯೋರ್ ಬೆಂಬಲ ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಇದು ಸ್ಥಳೀಯ ಪಾಲಾಗಾರರ ಜೊತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಚರ್ಚೆ-ಆಧಾರಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸರಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳುವಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು. ಯೋಜನೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಪಾಲಾಗಾರರು ಸಹಾಯಮಾಡುವಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಿಸೆರಿಯೋರ್ ತನ್ನ ಪಾಲಾಗಾರರೊಡಗೂಡಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸವಾಲುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತದೆ.

ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ಕೃಷಿ

■ ಪಿ ವಿ ಸತೀಶ್

ಭಾರತದ ದಖನ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 60 ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಹಿಳಾ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ, ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಮೂಲಕ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಯಶಸ್ಸು - ಎರಡೂ ದೇಶದಾಚೆಗೆ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಚೆಗೆ ತಲುಪಿವೆ; ಅವರಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸಿ ಮಾನ್ಯತೆ ದೊರಕಿದೆ.

4

ಸ್ಥಳೀಯ ಬೀಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು

■ ಎಂ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನ್ ಮತ್ತು ಸಿ ಎಸ್ ಪಿ ಪಾಟೀಲ್

ಕಿರುಧಾನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಳಿವೈವಿಧ್ಯವು ಕುಸಿಯುತ್ತಿದೆ. ತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕುರಿತು ಸರ್ಕಾರವು ನಡೆಸಿದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದವರಿಗೆ ತಲುಪುವುದೇ ಕಡಿಮೆ; ಎನ್‌ಜಿಟಿಗಳ ಯತ್ನಗಳೂ ಚದುರಿಹೋಗಿವೆ ಮತ್ತು ತೀರಾ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಂತೆ ವೇದಿಕೆ ರೂಪಿಸಬೇಕೆಂದೆಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸ್ಥಳೀಯ ಬೀಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೊಂಡು ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ.

7

ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ಸಮಗ್ರ ಹೊಲಗಳು

■ ಪೂರ್ಣಭ ದಾಸ್‌ಗುಪ್ತಾ, ರೂಪಕ್ ಗೋಸ್ವಾಮಿ, ಮಹಮದ್ ನಸೀಮ್ ಆಲಿ, ಸುದರ್ಶನ್ ಬಿಸ್ವಾಸ್, ಶುಭ್ರಜಿತ್ ಕೆ ಸಹಾ

ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಹವಾಗುಣ ಸ್ಥಿತಿಗಳು, ಕುಸಿಯುತ್ತಿರುವ ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ಮತ್ತು ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಕೃಷಿವರಮಾನ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಮಗ್ರ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಶಿಥಿಲಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷಿ-ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ರೈತರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

12

ಪೌಷ್ಟಿಕ ತೋಟಗಳು

■ ಜೆ ಕೃಷ್ಣನ್

ಧರ್ಮಪುರಿಯ ಮಳೆ ಆಧಾರಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೈತೋಟಕ್ಕೆ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯೂ ಸಿಗುತ್ತದೆ; ಹಣವೂ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಸೀಮಿತವಾಗಿ ಸಿಗುವ ನೀರನ್ನೇ ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ವರ್ಷವಿಡೀ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

16

ಭೂಮಿಯ ಶಿಥಿಲೀಕರಣ ತಗ್ಗಿಸಲು ಸಾಮೂಹಿಕ ಕ್ರಮ ಪಾರಿಸರಿಕ ಭದ್ರತೆಗೆ ಅಡಿಪಾಯ

ಮಾನವನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆ - ಎರಡನ್ನೂ ಜೋಡಿಸಿ ಪರಸ್ಪರ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ. ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಅವು ನೀಡುವ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮರುಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯೇತರ ವರಮಾನಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ ಯತ್ನಗಳು ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆ; ಬಡತನವನ್ನೂ ನಿವಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಕರಣ ಅಧ್ಯಯನವು ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನ ಶಿಥಿಲೀಕರಣವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕ್ರಮಗಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ.

18

ಭಾಯಾಚಿತ್ರ: ಡಿಡಿಎಸ್

ಹರಿವೆ ಸೊಪ್ಪಿನ ನಡುವೆ ತನ್ನ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಹೊಲದಲ್ಲಿರುವ ಹೋತಿ ಬಿ ರಾಜಮ್ಮ

ಭಾರತದ ದಖನ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 60 ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಹಿಳಾ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ, ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಮೂಲಕ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಯಶಸ್ಸು - ಎರಡೂ ದೇಶದಾಚೆಗೆ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಚೆಗೆ ತಲುಪಿವೆ; ಅವರಿಗೆ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ಮಾನ್ಯತೆ ದೊರಕಿದೆ.

ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ಕೃಷಿ

■ ಪಿ ವಿ ಸತೀಶ್

ಅದು 2003ರ ವರ್ಷ. ಸ್ಥಳ: ಭಾರತದ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ. ದಿಡಗಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಲ್ಲಿನ ಛಾವಣಿಯ ಮೊಗಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ 50ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃಷಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಹಿರಿಯ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಗುಂಪಿನೊಂದಿಗೆ ವಿಡಿಯೋ ಕಾನ್ಫರೆನ್ಸ್ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಳೆ ಆಧಾರಿತವಾದ ಮೂರೆಕರೆ ಕೃಷಿಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ, 18ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಬಗೆಯ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಮ್ಮಮ್ಮ ಎದ್ದು ನಿಂತು ತಾನೇಕೆ ತನ್ನ ಕೃಷಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಕ್ಷಣವೇ ಆ ಬದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಜ್ಞಾನಿಯೊಬ್ಬರು ಆಕೆಯನ್ನು ತಡೆದು 'ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ... ನೀವು ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಆತಂಕಪಡಬೇಡಿ. ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದವರು ನಾವು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು; ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವಿಲ್ಲಿ ನೀವು ಬಳಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬೀಜವನ್ನು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಈಗಲೂ, ಹಲವಾರು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವು ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯವೆಂದೂ,

ಕೃಷಿಕರು, ಅದರಲ್ಲೂ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೃಷಿ ವಿಧಾನಗಳ ಚರ್ಚೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲೇಬಾರದು ಎಂದೂ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ದಖನ್ ಪ್ರದೇಶದ ಮಹಿಳೆಯರು ಈ ಚಿಂತನೆ ತಪ್ಪೆಂದು ಹಲವು ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ದಿಡಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಕೃಷಿಕ ಮಹಿಳೆಯರು ಅತ್ಯುನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ್ದು, ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಹರೆಗಳಿವೆ: ಇವೆಲ್ಲವೂ ನೀರಾವರಿ ಇಲ್ಲದ, ಅಷ್ಟೇನೂ ಫಲವತ್ತಾಗಿರದ ಮತ್ತು ಎರಡು ಎಕರೆಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರದೇಶದ ಕೃಷಿಭೂಮಿಗಳು; ಇವೆಲ್ಲರೂ ರಾಸಾಯನಿಕ ರಹಿತ ಕೃಷಿಮಾಡುವವರು; ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿಯಲ್ಲಿ 12-23 ಬಗೆಯ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ; ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಆಹಾರವನ್ನು ಖರೀದಿಸುವ ಅಗತ್ಯವೇ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ದಖನ್ ಪ್ರದೇಶದ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮಹಿಳೆಯರೂ ಬೀಜ ರಕ್ಷಕರೂ

ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಬೀಜಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನಾಟಿ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಬೀಜಗಳ ಮಿಶ್ರಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ತಾವೇ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನುಕೂಲಕರ. ಮಹಿಳೆಯರ ಈ ಕೃಷಿವಿಧಾನವು ಜೀವವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ; ಈ ವೈವಿಧ್ಯವು ಅವರ ಕೃಷಿವಿಧಾನವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯವು ಪ್ರಮುಖ ಎಂದು ಅನ್ನಿಸಿದ್ದಾದರೂ ಏಕೆ? ಅವರೇಕೆ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಇರಬಾರದು? ಅವರಿಗೆ ಜೋಳದಂಥ ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಆದ್ಯತೆಗಳಿವೆ. ಈ ಧಾನ್ಯವು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ದರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಈ ಬೆಳೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದಲಿತ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಜೋಳವೆಂದರೆ ಪುಷ್ಟಿಕರ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ಮೇವು. ಈ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಒಣಮಣ್ಣಿನಲ್ಲೂ ಬೆಳೆಯಬಹುದು; ಬೇಲಿಗೆ, ಛಾವಣಿಗೆ ಬಳಸಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ವರಮಾನದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಹುದು. ಇಂಥ 'ಅನಾಥ ಬೆಳೆ'ಗಳಿಗೆ ಮಹಿಳಾ ಕೃಷಿಕರು ತೋರುವ ಗೌರವವು ಅವರಿಗೆ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ವಿಶೇಷ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಆಹಾರಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಸಂಗತಿಗಳು

ದುರ್ಬಲ ಸಮುದಾಯಗಳಿಂದಲೇ ಬಂದ ಈ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕೃಷಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದೇ ಅವರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಸಾವಿನ ನಡುವಿನ ಅಂತರದಂತೆ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ದುಬಾರಿಯಾದ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಸರಕುಗಳು, ರಾಸಾಯನಿಕ ಆಧಾರಿತ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಸಾಲದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೇರಿಕೊಂಡು ರೈತರು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಕರಣಗಳೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಕೃಷಿ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ ಈ ಕೃಷಿಕ ಮಹಿಳೆಯರ ಪೈಕಿ ಒಬ್ಬರೂ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಘಟನೆ ನಡೆದಿಲ್ಲ.

ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯವೇ ಅತಿಪ್ರಮುಖವಾದ ಭಾಗ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದು ಅವರು ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು ಇರುವ ಏಕೈಕ ತಾರ್ಕಿಕ ವಿಧಾನವೂ ಹೌದು. ಹವಾಗುಣದ ವಿರಳಿತದ ವಿರುದ್ಧ ಇಂಥ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸುರಕ್ಷತೆ ಎಂದು ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ, ಅವರು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಳೆಗಳು ಅವರ ಆಹಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ; ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಅಡುಗೆಮನೆಯ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧಗಳು ಹೊಲದಲ್ಲಿನ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಜೋಳದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಆಹಾರವನ್ನು ಅವರು ತೋಗಿಬೇಳೆಯ ಪದಾರ್ಥದೊಂದಿಗೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇವೆರಡೂ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಸಹವರ್ತಿ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಗೆಯ 'ತೋಟದಿಂದ ಊಟಕ್ಕೆ' ಮಾದರಿಯು ಕೃಷಿಕರೇ ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಸಜೀವವಾಗಿ ಇಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಆಹಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಮುಖ ದೀಪಧಾರಿಗಳು ಮಹಿಳೆಯರೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರೇ ಕೃಷಿ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ದೀಪಧಾರಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಆಹಾರ ನೀತಿಯ ಮರುರಚನೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಯ್ದ ಕೆಲವೇ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳು ಎಂದು ಸರ್ಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬೆಂಬಲಿಸಿ ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯಗಳು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಕಿರುಧಾನ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲ. 2013ರಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಿರುಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ನೂತನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಹಾರ ಭದ್ರತಾ ಕಾಯ್ದೆಯಡಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ ಭದ್ರತಾ ಧಾನ್ಯಗಳು ಎಂದು ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ದಲಿತ ರೈತ ಮಹಿಳೆಯರ, ಡೆಕ್ಕನ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಸೊಸೈಟಿ ಮತ್ತು ಮಿಲಿಟೆ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಇವುಗಳ ಸುದೀರ್ಘ ಹೋರಾಟದ ನಂತರ ಕಿರುಧಾನ್ಯಗಳಿಗೆ ಭಾರತದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗೆ ಬಂದಿವೆ. ಇದು ಕೇವಲ ನಮಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಮಹಿಳೆಯರಿಗೂ ಸಂಭ್ರಮದ ಕ್ಷಣ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಯಶೋಗಾಥೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪಟ್ಟ ಶ್ರಮವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ರೇಡಿಯೋ ಬಳಸಿದರು, ಕಿರುಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಗಟ್ಟಿ ನಿಲುವಿನಿಂದಾಗಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಮೀರಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೀತಿಯನ್ನೇ ಮರುರೂಪಿಸಿದರು. ಇದಲ್ಲದೆ 2013ರಲ್ಲಿ ಕಿರುಧಾನ್ಯವಾದಿಗಳಾದ ನಾವು ಆಫ್ರಿಕಾ- ಭಾರತ ಮಿಲಿಟೆ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಇವುಗಳ ಮೂಲಸ್ಥಾನವಾದ ಆಫ್ರಿಕಾಗೂ ಸಂದೇಶ ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು; ಎರಡೂ ದೇಶಗಳ ನಡುವೆ ಹೊಸ ಬಾಂಧವ್ಯ ಮೂಡಿತು.

ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರು ಕೇವಲ ಭೌತಿಕ ಬದುಕನ್ನಷ್ಟೇ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ; ಜೊತೆಗೆ ನೈತಿಕ, ಪಾರಿಸರಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬದುಕನ್ನೂ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರು ಹಲವು ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಬ್ಬಗಳ ಮೂಲಕ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ; ಇಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ಪಾತ್ರಗಳು ಜೀವವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಹರಸುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಎಂಗಲಗಟ್ಟಿ ಪುನ್ನಂ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಚಳಿಗಾಲದ ಬೆಳಿಗಲು ಫಸಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ; ಈ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿನ ಮೇಲೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಬೆಳೆಗಳ ತೆನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. 'ನೋಡಿ, ನನ್ನ ಹೊಲದ ವೈವಿಧ್ಯ ಹೀಗಿದೆ!' ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ ಈ ದೃಶ್ಯ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಈ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೇ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಮಾರುವುದೂ ಇಲ್ಲ; ಕೇವಲ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನ

ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಕಡೆಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೃಷಿಕ ಮಹಿಳೆಯರೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಡೆಕ್ಕನ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಸೊಸೈಟಿ (ಡಿಡಿಎಸ್) ಎಂಬ ತಳಮಟ್ಟದ ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಕೃಷಿಕರ ಮಾಹಿತಿ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದ 25 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಮಹಿಳೆಯರು, ಅದರಲ್ಲೂ ಕೆಳ ಸಾಮಾಜಿಕ - ಆರ್ಥಿಕ ವರ್ಗಗಳಿಂದ ಬಂದವರು ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ 100 ಸಲ ಪೆರು ದೇಶದಿಂದ ಕಾಂಬೋಡಿಯಾದವರೆಗೆ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಇತರೆ ಕೃಷಿಕರು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮತ್ತು ನೀತಿ ನಿರೂಪಕರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪುರುಷ ಅಥವಾ ಮಹಿಳಾ ರೈತರಿರಬಹುದು, ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಿರಬಹುದು -

ಭಾರತದ ರೈತರು

ಬಸಂತಪೂರ್ವದ ನರಸಮ್ಮನಂಥವರು ಹೊಂದಿರುವ ಬೀಜಗಳ ಆಯ್ಕೆಯ ವಿಧಾನವು ಸಂಕೀರ್ಣ ಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ.

ಅವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸ್ವಂದನಶೀಲ ಶ್ರೋತೃವರ್ಗವೇ ದಕ್ಕಿದೆ. 2003ರಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೆನಡಾದ ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿಶ್ವ ಸಾವಯವ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಹಲವರು ತಮಗೆ ಈ ಮಹಿಳೆಯರ ಅನುಭವಗಳು ನಿಜಕ್ಕೂ ಮುದ ಕೊಟ್ಟವು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಬೀಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಮಹಿಳೆಯರು 'ಸಂಚಾರಿ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಹಬ್ಬ' - ಮೊಬೈಲ್ ಬಯೋಡೈವರ್ಸಿಟಿ ಫೆಸ್ಟಿವಲ್) ಆಚರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. 1998ರಿಂದ ಪ್ರತೀ ವರ್ಷವೂ ಅವರು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ 50ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾರೆ; ಪಾರಿಸರಿಕ ಕೃಷಿ, ಬೀಜಗಳ ಮೇಲಿನ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸಾವಯವ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕೃಷಿಕರು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣು, ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಪರಿಸರದ ನಡುವಣ ಆಳವಾದ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಅವರಿಗೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಒಂದೂವರೆ ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ರೈತರನ್ನು ತಲುಪಿದ್ದಾರೆ; ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬೀಜಗಳ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಈ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಅತಿಮುಖ್ಯ ಸಮುದಾಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಭಿಯಾನ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದೆ.

2003ರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಅತಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ದಖನ್ ಪ್ರದೇಶದ ಕೃಷಿಕ ಮಹಿಳೆಯರು ಈಗ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ಮೇಲಿನ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮನ್ನಣೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 55ರ ಹರೆಯದ ಅಂಜಮ್ಮ ಎಂದೂ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ; ಅವರಿಗೆ ಬರೆಯಲು, ಓದಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಕೃಷಿ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ತಜ್ಞ ತಂಡದ ಸದಸ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಹಿಳೆಯರ ಹೊಲಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬೀಜ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ನೋಡಲು ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು, ಮಾಧ್ಯಮದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕಥೆಗಳು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಟೆಲಿವಿಷನ್ ಚಾನೆಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಇಂದು, 50 ಸಾವಿರ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಷ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕೃಷಿ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ತಾಣ ಎಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಮಂಡಳಿಯು ಘೋಷಿಸುವ ಹಂತದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಕ್ರಮವು ದೇಶದಲ್ಲೇ ಪ್ರಥಮ. ಜೀವವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಗೌರವ ನೀಡಲು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಘಟನೆಯಾದ ಕನ್‌ವೆನ್‌ಶನ್ ಆನ್ ಬಯಾಲಾಜಿಕಲ್ ಡೈವರ್ಸಿಟಿ (ಸಿಬಿಡಿ) ಒಂದು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದೆ. ಪರಂಪರೆಯ ತಾಣ ಎಂಬ ಹೆಣೆಪಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಪ್ರದೇಶವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಯಾರಣ್ಯಗಳ

ರಕ್ಷಣೆಯ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ; ಇದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ರೈತರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತೇಜಕಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಈ ಘೋಷಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಕಡೆಗಣಿತವಾದ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮನ್ನಣೆ ನೀಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಂಪರೆ ಎಂದರೆ ಏನನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ, ರೈತಮಹಿಳೆ ಮಹಬತ್‌ಪುರ್ ಸ್ವರೂಪ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ: 'ನಾವು ಯಾವುದೇ ಹಣಕಾಸಿನ ಅನುಕೂಲದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಮನ್ನಣೆಯೊಂದನ್ನೇ ನಾವು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆ.'

ಮಹಿಳಾ ಶಕ್ತಿ

ತಮ್ಮ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಬಗ್ಗೆ ಮೂಡಿರುವ ಈ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವು ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಪರಮ್ ಎಂಬ ಖಾಸಿಂಪುರ ಗ್ರಾಮದ ಕೃಷಿಕ-ಬೀಜ ಸಂರಕ್ಷಕಿ ಒಮ್ಮೆ ಈ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದು ಹೀಗೆ: ತನ್ನನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಲು ಬಂದ ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಆಕೆ ಹೇಳಿದರು 'ಪ್ರತೀ ತಿಂಗಳೂ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಸಂಬಳ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೋಟುಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಕೆರೆ ಭರ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬನ್ನಿ. ನಾನು ನನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಬೀಜಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ನನಗೆ ಸರಿಸಾಟಿಯಾಗುತ್ತೀರಾ?'

ಬದುಕಿನ ಇತರೆ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಕಡೆಗಣಿತವಾಗಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಮತ್ತು ಅನುಸರಿಸುವ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವು ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಆಯ್ಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಸಲಹೆಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಇವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಚೀಲಮಾಮಿಡಿ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ತನ್ನ ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ಮೂರೇಕರೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಡಜನ್‌ಗಟ್ಟಳೆ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ಆಕೆಯ ಗಂಡನಿಗೆ ಪ್ರಗತಿಪರ ರೈತನಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಈಗ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಳೆಗೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕೆಲವು ಹೈಬ್ರಿಡ್ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಬೇಕು ಎಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದಾಗ ಆತ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಸಲಹೆಯನ್ನೇ ಕೇಳಬಯಸಿದ. ಆಗ ಆಕೆ ಸಿಡಿದೆದ್ದರು: 'ನಿನಗೇನು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆಯೆ? ನಮಗೆ ಹೈಬ್ರಿಡ್ ಬೀಜವಾಗಲೀ, ಏಕಬೆಳೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಲೀ ಏಕೆ ಬೇಕು? ನಾವು ಈಗ ಮಾಡ್ತಾ ಇರೋ ಕೃಷಿಯಿಂದ ನಾವು ಖುಷಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆ?' ವಿಷಯ ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಿಂತಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಂಥ ಚುರುಕು ಮತ್ತು ಜಾಗೃತ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ಗಳಿಸಿದ ಮನ್ನಣೆಯಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರಿಂದಲೂ ಗೌರವ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

■ P V Satheesh
one of the founders of DDS and its General Secretary.
www.ddsindia.com
e-mail: satheeshperiyapatna@gmail.com

ಆಂಗ್ಲ ಮೂಲ
ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯಾ, ಸಂಪುಟ 16, ಸಂಚಿಕೆ 1, ಮಾರ್ಚ್ 2014

ಸ್ಥಳೀಯ ಬೀಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು

ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕಾಗಿ, ಕೃಷಿ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಗಾಗಿ

ಜಾರ್ಜಿಯಾದ ಬೇರೋದಲ್ಲಿ ಶಿಶು ಪ್ರಯೋಗ

■ ಎಂ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನ್ ಮತ್ತು ಸಿ ಎಸ್ ಪಿ ಪಾಟೀಲ್

ಕಿರುಧಾನ್ಯಗಳು ಗಟ್ಟಿ, ಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ; ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಮೇವಿನ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ; ಜೊತೆಗೆ ಇಂಗಾಲವನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಧಾನ್ಯಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಏಶ್ಯಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸದಿಂದಾಗಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಕಿರುಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಕುಸಿತ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ; ಜೊತೆಗೆ ಈ ತಳಿಗಳ ವೈವಿಧ್ಯವೂ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕಳೆದ ಎರಡು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಿರುಧಾನ್ಯಗಳ ತಳಿಗಳ ಒಳವೈವಿಧ್ಯ ಹಾಗೂ ಬೆಳೆವೈವಿಧ್ಯ ಕುಸಿಯುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳು ಕೃಷಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು (ಎನ್‌ಎಆರ್‌ಎಸ್) ತಳಿಗಳ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನೇ ಮುಖ್ಯ ಗಮನವಾಗಿ

ಕಿರುಧಾನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಳಿವೈವಿಧ್ಯವು ಕುಸಿಯುತ್ತಿದೆ. ತಳಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕುರಿತು ಸರ್ಕಾರವು ನಡೆಸಿದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದವರಿಗೆ ತಲುಪುವುದೇ ಕಡಿಮೆ; ಎನ್‌ಜಿಒಗಳ ಯತ್ನಗಳೂ ಚದುರಿಹೋಗಿವೆ ಮತ್ತು ತೀರಾ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಂತೆ ವೇದಿಕೆ ರೂಪಿಸಬೇಕೆಂದೆಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸ್ಥಳೀಯ ಬೀಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೊಂಡು ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ರೆಸ್ಮಿಸಾ ಮಾದರಿಯು (RESMISA) ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಬೀಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ತಳಿ ಸುಧಾರಣೆ ಯತ್ನಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ.

ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಮುಂಚೂಣಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಹಲವು ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಕೃಷಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿರುವ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ರೈತರ ಕನಿಷ್ಠ ಭಾಗಿತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಕೃಷಿ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ತಲುಪಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕಡಿಮೆ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಸ್ಥಳೀಯ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ತಳಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ

ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಅಂಚೆಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ರಾಗಿ ತಳಿಗಳು

ಭಾಯಾಚಿತ್ತ: ಧಾನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ

ಹೊಲಗಳಲ್ಲೇ, ರೈತರ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳ ಆಧಾರಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾಗಿದ್ದು ಸೀಮಿತ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇವೆರಡೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲದೆ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಬೀಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ. ತೀವ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಸಿಯುತ್ತಿರುವ ಜಾಗತಿಕ ವಂಶವಾಹಿ ವೈವಿಧ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ, ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವಲ್ಲಿ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ; ಇವು ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಮೂರೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆಯಾದರೂ, ಇವುಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದೂ ವಾಸ್ತವ. ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಸಂಘಟಿತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಈ ಮೂರೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆಗೆ ತರಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಕಿರುಧಾನ್ಯಗಳ ತಳಿ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು ಇದು ಸೂಕ್ತವಾದ ಕ್ರಮವಾಗಿದೆ.

ಈ ಪೂರಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಏಕೀಕರಣಗೊಳಿಸುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಮನಗಂಡು ಧಾನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನವು ಒಂದು ಏಕೀಕೃತ ಮಾದರಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅದು 'ರೆವಲೋಯ್‌ಸಿಂಗ್ ಸ್ಮಾಲ್ ಮಿಲೆಟ್ಸ್ ಇನ್ ರೈನ್‌ಫೆಡ್ ರೀಜನ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಏಶ್ಯಾ' (ರೆಸ್‌ಮಿಸಾ RESMISA) ಎಂಬ ಒಂದು ಅಭ್ಯುದಯ ಎನ್‌ಜಿಒವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಐಡಿಆರ್‌ಸಿಯ ಸಿಐಎಫ್‌ಆರ್‌ಎಫ್ ಮತ್ತು ಕೆನಡಾದ ಡಿಎಫ್‌ಎಟಿಡಿಗಳು ನಿಧಿಸಹಾಯ ನೀಡಿದವು. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು 2011ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ರಾಗಿ, ಸಾಮೆ, ಹರ್ಕ ಮತ್ತು ಕೋಡೋ - ಈ ನಾಲ್ಕು ಕಿರುಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ. ಐದು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ (ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮತ್ತು ಒಡಿಶಾ ಮತ್ತು ಜಾರ್ಖಂಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಒಂದು), ಅಂದರೆ ಭಾರತದ ವಿಭಿನ್ನ ಕೃಷಿವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯು ಪ್ರದೇಶದ ರೈತರಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಂಘಟನೆಗಳಿಗೆ (ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಫೆಡರೇಶನ್/ ಅಸೋಸಿಯೇಶನ್), ಧಾನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರ

ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು, ತಮಿಳುನಾಡು ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮತ್ತು ಐಸಿಎಆರ್‌ನ ಆಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕೋ ಆರ್ಡಿನೇಟೆಡ್ ಸ್ಮಾಲ್ ಮಿಲೆಟ್ಸ್ ಇಂಪ್ರೂವ್‌ಮೆಂಟ್ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ - ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ ಎಂದರೆ ಇದು: ಕೃಷಿಕರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸುವುದು; ಈ ಮೂಲಕ ದೇಸಿ ಜ್ಞಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು; ಜೊತೆಗೇ ಲಿಂಗ ಸಂವೇದನೆಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಭಾಗೀದಾರಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು.

ರೆಸ್‌ಮಿಸಾ ಮಾದರಿ

ರೆಸ್‌ಮಿಸಾ ಮಾದರಿ (ಹರಿವು ನಕಾಶೆಯನ್ನು ನೋಡಿ)ಯು ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೇ ನಡೆಯುವ ಸಂವಾದಗಳು, ಭಾಗೀದಾರಿ ವೈವಿಧ್ಯ ತಳಿ ಆಯ್ಕೆ (ಪಿವಿಎಸ್) ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ - ಇವುಗಳನ್ನು ಏಕೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ತಳಿ ವೈವಿಧ್ಯದ ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಬೀಜ ವಿತರಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ, ಹೊಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆ, ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ರೈತರೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ ಇವುಗಳನ್ನು ಇದು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬೆಳೆಗಳ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಹುಡುಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಳೀಯ ವೈವಿಧ್ಯಗಳ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಬ್ಲಾಕ್‌ಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಂಗರಚನಾ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ (ಮಾರ್ಫಾಲಜಿಕಲ್) ಗುಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಿದ ತಳಿಗಳನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯ ಮತ್ತು ನಶಿಸುತ್ತಿರುವ

ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಯೋಜನಾಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತಳಿ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು 3 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು; ಕೃಷಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬೀಜ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ 8ರಿಂದ 10 ವರ್ಷಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ತಳಿಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಶಿಸುತ್ತಿರುವ ತಳಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ಕೃಷಿಕರ ಮೂಲಕ ಹೊಲಗಳಲ್ಲೇ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಗಮನ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜನಪ್ರಿಯ ತಳಿಗಳು ಭಾಗೀದಾರಿ ವೈವಿಧ್ಯ ತಳಿ ಆಯ್ಕೆ (ಪಿವಿಎಸ್) ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಸ್ಥಳೀಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತವೆ. ಪಿವಿಎಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ವೈವಿಧ್ಯದ ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವಾಗ ತಾಯಿ ಪ್ರಯೋಗ, ಶಿಶು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪಿವಿಎಸ್ ಮೂಲಕ ಹೊಲಬರುವ ಆಯ್ದ ತಳಿಗಳನ್ನು ಹಲವುಪಟ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮತ್ತು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಮುದಾಯ ಬೀಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ನಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ತಳಿಗಳನ್ನು ಕೃಷಿ ಮೂಲಕ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಯತ್ನವೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

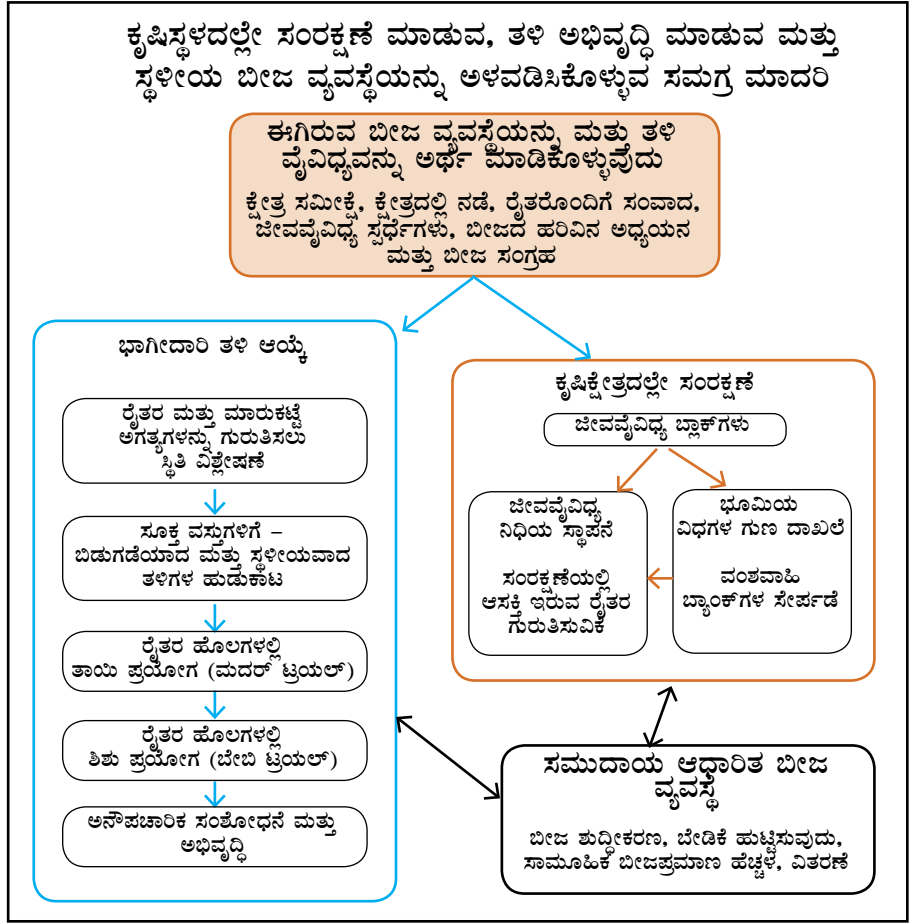
ತಳಿವೈವಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ಬೀಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಕೃಷಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಕಿರುಧಾನ್ಯಗಳ ತಳಿಗಳಿದ್ದರೂ, ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ನಾಲ್ಕು ತಳಿಗಳ ಪೈಕಿ ಎರಡಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತಳಿಗಳು ಕೃಷಿಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಹೊಲಗಳಲ್ಲೂ ತಳಿ ವೈವಿಧ್ಯವು ತುಂಬಾ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಿರುಧಾನ್ಯಗಳ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು.

ಇದಲ್ಲದೆ ಶೇ. 90ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ರೈತರು ಹೊಲದಲ್ಲೇ ರಕ್ಷಿಸಿದ ಕಿರುಧಾನ್ಯದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಅವರು ಬೀಜ ಆಯ್ಕೆ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ತಳಿಗಳು ಬೆರಕೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ತಳಿಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಮತ್ತು ತಳಿ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ ಎಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರೈತರಿಗೂ ತಳಿಯ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಸರಳ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಬೀಜ ಆಯ್ಕೆ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು. ಆಯ್ದ ತಳಿಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಪಿವಿಎಸ್ ಯತ್ನಿಸಿತು.

ಭಾಗೀದಾರಿ ತಳಿ ಆಯ್ಕೆ

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ತಳಿಗಳು ಹಾಗೂ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ತಳಿಗಳು ಎರಡನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ ಭರವಸೆಯುಳ್ಳವಾದ ತಳಿಗಳನ್ನು (8-10) ರೈತರ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಗುಣಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟೀಕರಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ತಳಿಗಳನ್ನು ರೈತರ ನಿರ್ವಹಣಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರತೀ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಈ ತಳಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ತಾಯಿ ಪ್ರಯೋಗ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಧಾನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ತರಬೇತಾದ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗವು ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿತು. ಈ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಮತ್ತು ಫಸಲು ಪಡೆಯುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು 15-20 ರೈತರು ವಹಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅವರು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ ಪಾಲ್ಗೊಂಡರು. ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ

ತಳಿಗಳನ್ನು ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ರೈತರ ಆಯ್ಕೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಯಿತು. ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ರೈತರ ಗುಂಪುಗಳು ನೀಡಿದ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿತು; ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ತಳಿ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ರೈತರು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

ಎರಡು ಸುತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ತಾಯಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಮೂಲಕ ಪ್ರತೀ ಬೆಳೆಗೂ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ 1ರಿಂದ 4 ಬಹುಮತದ ಆಯ್ಕೆಯ ತಳಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಯಿತು (ಇವರೇಡನ್ನೂ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ಎರಡೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ತಳಿಗಳಾಗಿವೆ. ಕೋಷ್ಟಕ 1 ನೋಡಿ). ಹೀಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ತಳಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಶು ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರ ನಿರ್ವಹಣಾ ವಿಧಾನದಡಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ರೈತರ ಇತರೆ ತಳಿಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ತಳಿಯ ಬೆಳೆ ಪ್ರದೇಶವು ತಾಯಿ ಪ್ರಯೋಗದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು (ಕನಿಷ್ಠ 200 ಚದರ ಮೀಟರ್). ರೈತರಿಂದ ಬಹುಮತದಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕೃತವಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ತಳಿಗಳನ್ನು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಇವುಗಳನ್ನು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ರೈತರನ್ನು ತಲುಪುವ ಮೂಲಕ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ 3 ವರ್ಷಗಳ ಕ್ಷಿಪ್ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ತಳಿ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ ಭಾರೀ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಆಯ್ಕೆಯ ತಳಿಯ ಬೀಜವನ್ನೂ ಹೊಂದುವಂತಾಯಿತು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ತಳಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಿಂತ ಇದು ವಿಭಿನ್ನ; ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಿತ ಬೀಜಗಳನ್ನು ರೈತರ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸಲು 8ರಿಂದ 10 ವರ್ಷಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ.

ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೇ ಸಂರಕ್ಷಣೆ

ಒಂದು ಬೆಳೆಯ ಸ್ಥಳೀಯ ವಂಶವಾಹಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ಆಸಕ್ತ ರೈತರೊಂದಿಗೆ ಎರಡು ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಘಟಕಗಳನ್ನು (ಬ್ಲಾಕ್) ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಬ್ಲಾಕ್‌ಗಳು ರೈತರಲ್ಲಿ ಅವರದೇ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ತಳಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವ ಸಾಧನಗಳೂ ಆದವು. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ತಳಿಗಳ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಲು ಮತ್ತು ಅಂಗರಚನಾ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಲಾಯಿತು. ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೇ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲು ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವ ರೈತರನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಲು, ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಯೋಜನಾ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ನಿಧಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು.

ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ ಬೀಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಕ್ಷೇತ್ರ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯ ಸಂಘಟನೆಗಳಾದ ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಒಕ್ಕೂಟಗಳು, ಸಂಘಟನೆಗಳು ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಪ್ರಯೋಗ ನಿರತ ರೈತರು ಅನುಭವ ಪಡೆಯಲೆಂದು, ತಳಿ ವೈವಿಧ್ಯದ ನಾಶದ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಪಡೆಯಲೆಂದು ಪ್ರವಾಸಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸಲಾಯಿತು. ಅವರನ್ನು ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ನಿಧಿಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳ ಒಕ್ಕೂಟಗಳು / ಸಂಘಟನೆಗಳು ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೇ ತಳಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಪಿವಿಎಸ್‌ನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವ ತಳಿಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವುಗಳು ಹಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಈ ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳ ಆಸಕ್ತಿ ಪ್ರಯೋಗನಿರತ ರೈತರು ರೆಸ್‌ಮಿಸಾ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಮನ್ವಯ ಸಮಿತಿ (ಆರ್‌ಆರ್‌ಸಿಸಿ) ಎಂಬ ರೈತಗುಂಪನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇದು ಸುಸ್ಥಿರತೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಬೀಜಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟದ, ಬೀಜ ಶುದ್ಧೀಕರಣದ ಮತ್ತು ಬೀಜ ವಿತರಣೆಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 1: ಅಧ್ಯಯನದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕಿರುಧಾನ್ಯಗಳ ತಳಿ ವೈವಿಧ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿ

ಯೋಜನಾ ಸ್ಥಳಗಳು	ಈಗಿರುವ ತಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ		ಜನಪ್ರಿಯ ತಳಿಗಳು	
	ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ	ಬಿಡುಗಡೆಯಾದವು	ಸಂಖ್ಯೆ	ಹೆಸರು
ರಾಗಿ				
ಅಂಚೆಟ್ಟಿ	2	3	2	ಜಿಪಿಯು 28 (ಆರ್), ಇಂಡಾಫ್ 5 (ಆರ್)
ಬೇರೋ	4	-	2	ದೆಂಬಾ (ಸಾಂ), ಲೋಹರ್‌ದಗಿಯಾ (ಸಾಂ)
ಜವಾಧು ಗುಡ್ಡಗಳು	2	-	1	ಮುತ್ತನ್ ಕೆಲ್ಲರಾಗು (ಸಾಂ)
ಸೆಮಿಲ್‌ಗುಡ್ಡ	19	2	4	ಬಾಟಿ (ಸಾಂ), ಮಾಟಿ (ಸಾಂ), ಕಲಕರೆಂಗಾ (ಸಾಂ), ಸುನಮನಿ (ಸಾಂ)
ಸಾಮೆ				
ಜವಾಧು ಗುಡ್ಡಗಳು	9	-	3	ಸಿತ್ತಾನ್ (ಸಾಂ), ಕರುಸಿತ್ತಾನ್ (ಸಾಂ), ವೆಲ್ಲ ಸಾಮೈ (ಸಾಂ)
ಸೆಮಿಲ್‌ಗುಡ್ಡ	8	2	1	ಬಡಾ ಸಾವ್ (ಸಾಂ)
ಹರ್ಕ				
ಪೆರೈಯೂರ್	3	-	1	ಸಾದೈ (ಸಾಂ)
ಕೋಡೋ				
ಪೆರೈಯೂರ್	4	-	1	ಸಿರು ವಾರಗು (ಸಾಂ)

ಆರ್: ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ತಳಿ; ಸಾಂ: ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ತಳಿ

ಕಲಿತ ಅಂಶಗಳು

ಈ ಬಗೆಯ ಏಕೀಕೃತ ಮಾದರಿಯು ಹಲವು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇಡೀ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ 578 ಪುರುಷ ಮತ್ತು 333 ಮಹಿಳಾ ರೈತರು ಪಾಲ್ಗೊಂಡ ಬೃಹತ್ ಮಾದರಿ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ರೈತರೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಹೆಚ್ಚು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು, ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಅನುಭವವನ್ನೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಶ್ಲಾಘಿಸಲು ನೆರವಾಯಿತು. ಒಂದು ತಳಿಯ ಫಸಲಿನ ಪ್ರಮಾಣವೇ ಈ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಮಾನದಂಡವಾಗಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಯೋಗನಿರತ ರೈತರು ಒಂದು ತಳಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಮುನ್ನ ತಳಿಯ ಬೆಳೆ ಕಾಲಾವಧಿ, ಬೆಳೆಯು ಬಲಿತಾಗ ಆ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಒಡೆಯದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಉದುರದಂತೆ ಗಮನ ವಹಿಸುವುದು, ಸಮಾನವಾಗಿ ಬಲಿಯುವುದು, ಒಳ್ಳೆಯ ಮೇವು ಆಹಾರವೂ ಸಿಗುವುದು - ಹೀಗೆ ಹಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು.

ಅದರಲ್ಲೂ ಮಹಿಳಾ ರೈತರು ಧಾನ್ಯದ ಬಣ್ಣ, ರುಚಿ, ಧಾನ್ಯದ ಗಟ್ಟಿತನ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾರೆ ಗುಣಮಟ್ಟ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ - ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಗಮನ ಕೊಟ್ಟರು.

ಈ ಅನುಭವವು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ತಳಿಗಳು ಈಗಿನ ಔಪಚಾರಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಲಾದ ರೈತರ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿತು. ಭಾಗೀದಾರರ ಸಹಯೋಗದಿಂದಾಗಿ ಜನನದ್ರವ್ಯವನ್ನು (ಜರ್ಮ್‌ಪ್ಲಾಸಂ) ಇಡೀ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು; ಇದರಿಂದಾಗಿ ದೂರದ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ರೈತರೂ ತಳಿ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತಾಯಿತು. ತಳಿ ವೈವಿಧ್ಯ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಈಗಿರುವ ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್‌ಸಂಘ ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿದಂತೆಯೂ ಆಯಿತು.

ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಅಂಚೆಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ರೈತ ಮಹಿಳೆ

ಭಾಯಾಚಿತ್ರ: ಧಾನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ

ತಳಿ ಸುಧಾರಣೆಯು ಒಂದು ನಿರಂತರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಬೇಕು. ಅದು ರೈತರ ಈಗಿನ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವಂತಿರಬೇಕು (ಇದು ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗಶಃ ನಡೆಯುತ್ತದೆ). ಸಮುದಾಯ ಬೀಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗೇ ಇದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದರಿಂದ ಯೋಜನಾ ಕಾಲಾವಧಿಯ ನಂತರವೂ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾದರಿಯು ಎನ್‌ಎಆರ್‌ಎಸ್‌ನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಂಶೋಧನಾ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನನದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಔಪಚಾರಿಕ ಮತ್ತು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಬೀಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ನಡುವೆ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಹಯೋಗವನ್ನೂ ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೇ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಪಿವಿಎಸ್ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ ಬೀಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದಿಗೆ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸುವುದರಿಂದ ತಳಿ ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಬಗೆಬಗೆಯ ಕಿರುಧಾನ್ಯ ತಳಿಗಳ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ರೈತರ ಸಂಘಟನೆಗಳು, ಅಭ್ಯುದಯ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಘಟನೆಗಳು - ಹೀಗೆ ಬಹು ಭಾಗೀದಾರರ ಸಹಯೋಗದಿಂದ ಏಕೀಕೃತ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಲಿಂಗ ಸಂವೇದಿ ಮತ್ತು ರೈತ ಭಾಗಿತ್ವದ ಭಾಗೀದಾರಿ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಈಗಿರುವ ಅಧಿಕಾರದ ಸಮೀಕರಣಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಈ ಬಗೆಯ ಸಹಯೋಗಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲು ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಭೌಗೋಳಿಕ ಇತಿಮಿತಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ, ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಬೆಳೆಗಳಿಗೂ ಅನುಸರಿಸಬಹುದು. ಏಕೀಕೃತ ವಿಧಾನದ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಭಾಗೀದಾರರೊಡನೆ ಸಹಭಾಗಿತ್ವವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಸಣ್ಣ ಕೃಷಿಕ ಮನೆಗಳ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಇಂಥ ಯತ್ನಗಳನ್ನು ಸಾಂಸ್ಥಿಕೀಕರಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಔಪಚಾರಿಕ ಬೀಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇತರೆ ರಾಜ್ಯ ನಿಧಿಸಹಾಯದ ಬೆಳೆ ಬೆಂಬಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ತಳಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಿದೆ. ತನ್ಮೂಲಕ ರೈತರಿಗೆ ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕಿದೆ.

■ **M Karthikeyan**
Principal Investigator, RESMISA project
and Program Leader for Rainfed Farming Development
Program,
DHAN Foundation, India.

■ **C S P Patil**
Former Principal Scientist, University of
Agricultural Sciences, Bangalore, India.

ಉಲ್ಲೇಖಗಳು
Gill, T. B., Bates, R., Bicksler, A., Burnette, R., Ricciardi, V., & Yoder, L.,
**Strengthening informal seed systems to enhance food security in
Southeast Asia**, Journal of Agriculture, Food Systems and Community
Development, 2013, 3(3), 139–153.

ಆಂಗ್ಲ ಮೂಲ
ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯಾ, ಸಂಪುಟ 16, ಸಂಚಿಕೆ 1, ಮಾರ್ಚ್ 2014

ಛಾಯಾಚಿತ್ರ: ಲೇಖಕ

ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ಸಮಗ್ರ ಹೊಲಗಳು

ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡತನ ತಗ್ಗಿಸುವ ಮಾರ್ಗ

700 ಚದರ ಮೀ. ನೆಲದಲ್ಲಿ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ಕೃಷಿ

■ ಪೂರ್ಣಭ ದಾಸ್‌ಗುಪ್ತಾ, ರೂಪಕ್ ಗೋಸ್ವಾಮಿ, ಮಹಮದ್ ನಸೀಮ್ ಆಲಿ, ಸುದರ್ಶನ್ ಬಿಸ್ವಾಸ್ ಮತ್ತು ಶುಭ್ರಜಿತ್ ಕೆ ಸಹಾ

ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಹವಾಗುಣ ಸ್ಥಿತಿಗಳು, ಕುಸಿಯುತ್ತಿರುವ ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ಮತ್ತು ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಕೃಷಿವರಮಾನ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಮಗ್ರ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಶಿಥಿಲಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷಿ-ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ರೈತರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಸುಧಾರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹಲವು ಎನ್‌ಜಿಒಗಳು ಉತ್ತೇಜಿಸಿವೆ; ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಈಗ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಘಟಕಗಳು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವ ಕಾಲ ಬಂದಿದೆ.

ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಪಾರಿಸರಿಕ ಸುಸ್ಥಿರತೆಯಂಥ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಧಕ್ಕೆ ತರದಂತೆ ಆಹಾರ, ಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ಮತ್ತು ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಭದ್ರತೆಯ ಖಾತ್ರಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸವಾಲಿನ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿಭೂಮಿಯ ಮತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮೇಲೆ ಸದಾ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವ ಒತ್ತಡ, ಜಾಗತೀಕರಣ ಮತ್ತು ನಗರೀಕರಣ ಇವುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ಬಂದಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ ಇನ್ನೂ ಪೇಲವವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 85ರಷ್ಟು ರೈತರು ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಮಳೆ ಆಧಾರಿತ ಮತ್ತು ಕರಾವಳಿಯ ಜವುಗು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಮುಂದಾಗಿರುವ ಮಧ್ಯಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮತ್ತು ಸಾಧಾರಣ ಕೃಷಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವು ಇನ್ನೂ ಕಠಿಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲೇ ಬಡವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿ ಕೃಷಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ಬಂದಿದೆ.

ಸುಸ್ಥಿರ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿಯ ಮೂಲಕ ನಾವು ಹೇಗೆ ಆಹಾರ, ಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ಮತ್ತು ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಖಾತ್ರಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದರ ಮೇಲೆ ಕೃಷಿಯ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡತನದ ಭವಿಷ್ಯವು ಅಡಗಿದೆ. ಇಂಥ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹವಾಗುಣದ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಬಡತನ ನಿವಾರಣೆಯ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವಾಗಿ ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು ಒಂದು ಯೋಗ್ಯ ಪರಿಹಾರ ಆಗಬಹುದು. ಇದು ಸರಳವಾಗಿ ಕಂಡರೂ, ಒಂದು ಸವಾಲಿನ ಕಾರ್ಯವಂತೂ ಹೌದು.

ಸಮಗ್ರ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ

ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ ರಾಜ್ಯದ ಕರಾವಳಿ ತಟದ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ ದಕ್ಷಿಣ ಪರಗಣದಲ್ಲಿ ಏಕ ಬೆಳೆ ಕೃಷಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಚಹರೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಬೇಸಗೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಸೌಳು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕೃಷಕರು ಆ ಕೃಷಿ ರಹಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರದ ನಗರ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಕುಸಿಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಉತ್ಪಾದಕತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬಡತನವು ರೈತರನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೃಷಿಯ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಮಿತಿಯಿದೆ; ಯುವಕರು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಒಂದು ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಸಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಲದ ಕರಾವಳಿ ತಟದ ಹಲವು ನೂರು ರೈತರು ಸಮಗ್ರ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ (ಇಂಟೆಗ್ರೇಟೆಡ್ ಬಯೋ ಡೈವರ್ಸ್ ಫ್ಯಾಮಿಲಿ ಫಾರ್ಮ್ IBFF)ನ್ನು ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಕಮ್ಯುನಿಕೇಶನ್ ಎಂಡ್ ಸರ್ವಿಸ್ ಸೆಂಟರ್ (DRCSC) ಎಂಬ ಕೋಲ್ಕತ ಮೂಲದ ಎನ್‌ಜಿಒದ ಬೆಂಬಲದೊಂದಿಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಸಾವಿರಾರು ಐಬಿಎಫ್‌ಎಫ್‌ಗಳಿವೆ; ರೈತರೇ ತಮ್ಮ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿಗಳಿಂದಲೇ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಇವುಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. 30 ದಶಮಾಂಶಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಹಿಡುವಳಿ ಇರುವಲ್ಲಿಯೂ ಐಎಫ್‌ಎಸ್‌ನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಿಶನ್ ವಿವೇಕಾನಂದ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯ (RMKVU) ಸಮಗ್ರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾದರಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಯೋಜಿಸಿತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ

ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭ ಪಡೆಯಲು ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆಯನ್ನು ಮೀನುಗಾರಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸಲಾಗಿದೆ ಛಾಯಾಚಿತ್ರ: ಲೇಖಕ

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಐಬಿಎಫ್‌ಎಸ್ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲೆಂದು ಐಬಿಎಫ್‌ಎಫ್‌ಗಳನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿತು. ಈ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಶೋಧನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಭಾಗವಾಗಿ ನಡೆಸಲಾಯಿತು.

ನಾವು ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ 24 ಪರಗಣಗಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಧಾರ್ಪತಿಮಾ ಬ್ಲಾಕಿನ ಒಂದು ಎಕರೆ (60 ಖಾತಾ) ಗಾತ್ರದ ಒಂದು ಐಬಿಎಫ್‌ಎಸ್ ಹೊಲವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡೆವು. ಈ ಒಂದು ಎಕರೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು: 30-40 ಖಾತಾದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವುದು (50-66%), 10-12 ಖಾತಾದಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದು (16-20%); 8-10 ಖಾತಾವನ್ನು ಜಲಮೂಲಗಳಿಗಾಗಿ ಬಳಸುವುದು (13-16%) ಮತ್ತು 4-6 ಖಾತಾಗಳನ್ನು ರಾಸುಗಳ ಮೇವಿಗಾಗಿ ಬಳಸುವುದು (6-10%). ಬದುಗಳನ್ನು ಅಗಲೀಕರಿಸಿ ಏರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕೃಷಿಯು ಆವರಿಸಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ 0.27 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಹೊಲದಲ್ಲಿ 0.02-0.03 ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗಳಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಬದುಗಳ ಮೇಲೆ ರೂಪಿಸಲಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಷವಿಡೀ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಯಿತು. ಹೊಲಗಳ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸುತ್ತ ಇದ್ದ ಕೊಳಗಳು ಮತ್ತು ನಾಲೆಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಜೋಡಿಸಿ ನೀರು ಹರಿಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಳ ಸಾಕಾಣಿಕೆಯೂ ನಡೆಯಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬಿದಿರು ಮತ್ತು ಹಗ್ಗಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಕಟ್ಟಿದ ಚಪ್ಪರದ ಮೂಲಕ ಗಾಳಿ ಕೃಷಿಯನ್ನೂ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಹೊಲವು ತುಂಬಾ ಚಿಕ್ಕ ಗಾತ್ರದ್ದಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಕಡಿಮೆ ನೀರನ್ನು ಬಳಸಿ ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆಗಳನ್ನೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೆಚ್ಚು ಅಂತರಬೆಳೆಗಳು, ಹಣ್ಣಿನ ಮರಗಳ ಕೃಷಿ ಅರಣ್ಯ, ಚಿಕ್ಕ ಮೇವು ಪ್ರದೇಶ, ಚಪ್ಪರದ ಕೃಷಿ - ಹೀಗೆ ಕೃಷಿಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.

ನಾವು ಈ ಹೊಲಗಳ ಸುಮಾರು 40 ಪಾರಿಸರಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಅಳಿದೆವು. ಮೂಲತಃ ಕೃಷಿಕರು ಹೊಲಗಳಿಂದ ಹೊಂದಿದ ಲಾಭವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ನಾವು ಎರಡು ಮುಖ್ಯವಾದ ಬಡತನ ಸಂಬಂಧಿತ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು - ಆಹಾರ ಬಳಕೆ (ಕ್ಯಾಲೋರಿ) ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ವರಮಾನ - ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆವು. ಐವರು ಸದಸ್ಯರ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಐಬಿಎಫ್‌ಎಫ್ ನಿಜಕ್ಕೂ ಇಡೀ ವರ್ಷದಾದ್ಯಂತ ಆಹಾರ ಒದಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ನಾವು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದೆವು.

ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಲಕ ನಮಗೆ ಕಂಡು ಬಂದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಈ ಮಾದರಿಯು ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕ್ಯಾಲೋರಿಗಳಷ್ಟು ಆಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದೆ; ಅಂದರೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ, ಪ್ರತಿ ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರತೀ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ 2400 ಮತ್ತು 2200 ಕಿಲೋ ಕ್ಯಾಲೋರಿಗಳು. ಕುಟುಂಬವು ಕೇವಲ ಬೆಳೆಕಾಳುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಈರುಳ್ಳಿಯನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ಖರೀದಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಅವರ ಆಹಾರ ಅಗತ್ಯದ ಶೇಕಡಾ 5ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಐಬಿಎಫ್‌ಎಫ್ ಮಾದರಿಯ ಹಣಕಾಸು ಲೆಕ್ಕದ ಲಾಭವು ಸುಮಾರು 75,000 - 80,000 ರೂ.ಗಳಷ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 60ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣವನ್ನು ನಗದು ವರಮಾನವಾಗಿ ಪಡೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಸ್ಯಗಳ (ಇಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯದ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ), ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳ ಮರುಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರ (ಇಲ್ಲಿ ರಸಗೊಬ್ಬರದ ಮೇಲಿನ ಖರ್ಚಿನ ಉಳಿತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ), ಮನೆಗಾಗಿ ಬಳಸಿದ ವಸ್ತುಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಈ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಕಿದ ಹಣಕಾಸಿನ

ವರಮಾನವು ಮನೆಗಳು ಸರ್ಕಾರವು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಬಡತನ ರೇಖೆಗಿಂತ ಮೇಲೆ ಇರುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾದವು (ಬಡತನದ ರೇಖೆ ಎಂದರೆ, ಪ್ರತೀ ಮನೆಗೆ ಪ್ರತೀ ವರ್ಷ 41,062 ರೂ.ಗಳ ವರಮಾನ, ಅಂದರೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾವಾರು ದಿನವಹಿ 22.50 ರೂ. ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ).

ಭಾಯಾಚೆತ್ತ: ಲೇಖಕಿ

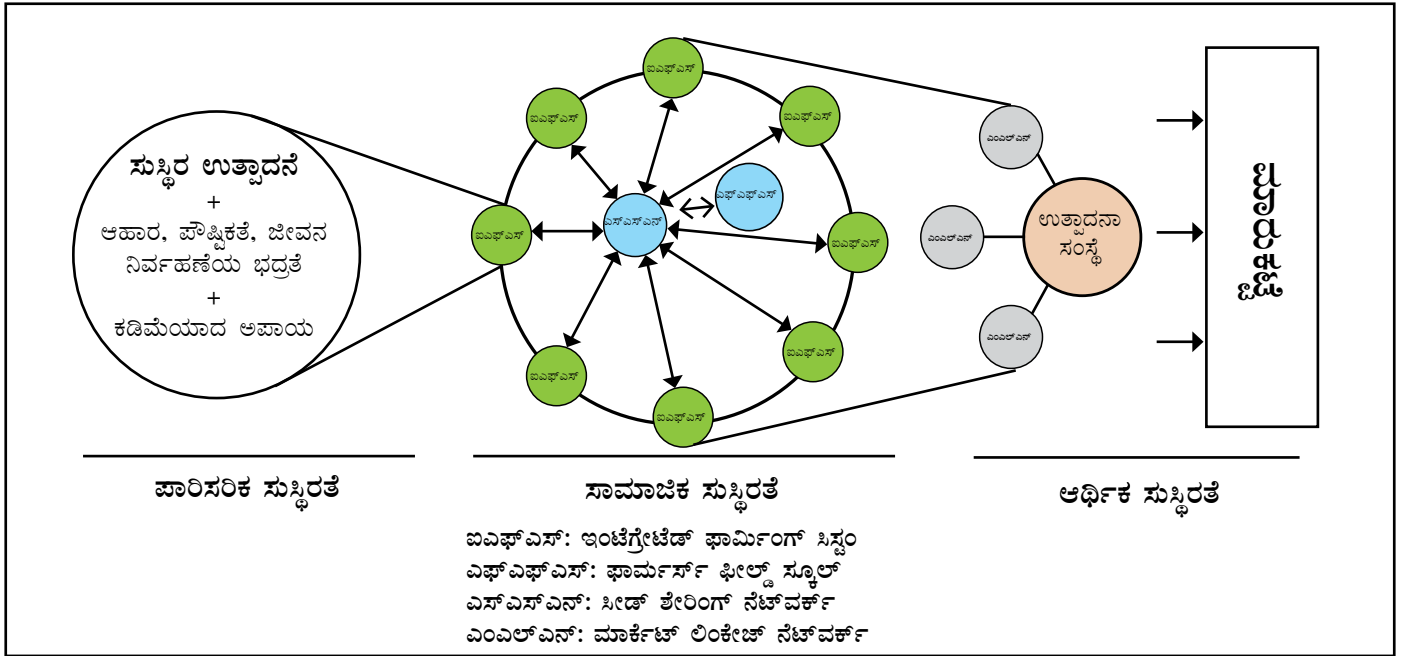
ಐಬಿಎಫ್‌ಎಫ್ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಣ್ಣ ರೈತ

ಮಾದರಿಯ ವಿಸ್ತರಣೆ

ಆರೋಗ್ಯವಿರುವ ಸಮಗ್ರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಮಾದರಿ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅದು ಪಾರುಲ್ದಾ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಒಂಬತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ವಸತಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಿವೆ. 2011-12ರ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಆರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯೇ ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಧಾನ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣಾ ಆಯ್ಕೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡೆವು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ವಿಭಜಿತ ಕೃಷಿ ಹಿಡುವಳಿಯಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸೌಳಿನಿಂದಾಗಿ ಸಮಸ್ಯೆ ಎದುರಾಗಿತ್ತು. ಪಾರುಲ್ದಾ ಗ್ರಾಮದ 561 ಮನೆಗಳ ಪೈಕಿ ಶೇ. 88 ಮನೆಗಳು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದವು; ಇವರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 50ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಬಡತನದ ರೇಖೆಗಿಂತ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದರು.

ಆರೋಗ್ಯವಿರುವ ರೈತರೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಅಗತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಆಯ್ಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂವಾದ ನಡೆಸಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ ಸಂಘಟನೆಯಾದ ನರೇಂದ್ರಪುರದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಿಷನ್ ಆಶ್ರಮ (ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಶಿಕ್ಷಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಕೇಂದ್ರವಿದೆ)ದೊಂದಿಗೂ ಅದು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿತು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದ ಅನುಭವವಿದೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಯು ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವಲ್ಲಿ ತಜ್ಞರನ್ನೂ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲಾಯಿತು. ದಕ್ಷಿಣ 24 ಪರಗಣಗಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಐಬಿಎಫ್‌ಎಫ್ ಮಾದರಿಗಳು ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದ್ದವು; ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕೃಷಿ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಲಾಭವಾಯಿತು.

ಐಬಿಎಫ್‌ಎಫ್ ಮಾದರಿಗಳಿಂದ 75,000-80,000 ರೂ.ಗಳವರೆಗೆ ಆದಾಯ ಬಂತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಶೇ. 60ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಗದು ವರಮಾನವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರವು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಬಡತನದ ರೇಖೆಗಿಂತ ಮೇಲೆತ್ತಲು ಇದೇ ಸಾಕಾಯಿತು.

ಚಿತ್ರ 1 : ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಸಮಗ್ರ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಜೋಡಿಸುವುದು

2013ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ಈ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಉನ್ನತೀಕರಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿತು. ಪಾರುಲ್ದಾ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿರಂಗಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ತರಲಾಯಿತು. ಈ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಮನೆಗಳ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ರೂಪಿಸಲಾಯಿತು; ಇದನ್ನೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಿದ್ಧ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಪಾರಿಸರಿಕ ಕೃಷಿಯ ನೀತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಈ ಐಬಿಎಫ್‌ಎಫ್ ಮಾದರಿಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿವೆ.

ರೈತರನ್ನು 'ಪರ' (ಹೋಬಳಿ) ಸಮಿತಿಗಳಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸಲಾಯಿತು; ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಯೋಜನಾ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ 20 ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು ಇದ್ದರು. ಈ ರೈತರನ್ನು ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುವ ಪರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಈ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಮದ ತಿಂಗಳ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಮೋದಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ರೈತರ ಒಂದು ಗುಂಪನ್ನು ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ಶಾಲೆಯಾಗಿ (ಫಾರ್ಮ್ ಫೀಲ್ಡ್ ಸ್ಕೂಲ್ FFS) ಸಂಘಟಿಸಲಾಯಿತು. ರೈತರು ತಜ್ಞರು ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕೃಷಿ ವಿಧಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಕೀಟ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಎಫ್‌ಎಫ್‌ಎಸ್ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಪರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮ ಸಮಿತಿಯ ನಿರ್ಣಯಗಳ ಮೂಲಕ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಭ್ಯಾಸ ರೈತರಿಂದ ತನ್ನ ಹಣಕಾಸಿನ ಲಾಭದಲ್ಲಿ ಶೇ. 10ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅಥವಾ ಹಣಕಾಸೇತರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು (ಬೀಜ, ಕೂಲಿ ಇತ್ಯಾದಿ) ಗ್ರಾಮ ಸಮಿತಿಗೆ ವಾಪಸು ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಭರವಸೆ ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಳೆ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳಲ್ಲದೆ ಈ ಜಾಲದ ಸದಸ್ಯರು ಹವಾಮಾನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೈಗ್ರೋಮೀಟರ್ ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಮಳೆ ಮಾಪನ ಸಾಧನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಗ್ರಾಮ ಸಮಿತಿಯ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಎಫ್‌ಎಫ್‌ಎಸ್ ನ ನಾಯಕರು, ರೈತ ತರಬೇತುದಾರರು ನಿಯಮಿತ ಕಾಲಾವಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ರೈತರಿಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಐಎಫ್‌ಎಸ್ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಎಲ್ಲಾ ರೈತರೂ

ಬೀಜ ಹಂಚಿಕೆ ಜಾಲದ (SSN - ಸೀಡ್ ಶೇರಿಂಗ್ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್)ನ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರೂ ತಂತಮ್ಮ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತಮ್ಮ ಕೃಷಿಯ ಆರಂಭಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಫಸಲು ಬಂದಮೇಲೆ ಪಡೆದ ಬೀಜಕ್ಕಿಂತ ಶೇ. 20ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಬೀಜವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಈ ಬೀಜ ಹಂಚಿಕೆ ಜಾಲವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ರೈತರು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಪರಾಮರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಜನನದ್ರವ್ಯಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜನನದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಬೀಜದ ಬುಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ತಣ್ಣನೆಯ ಮತ್ತು ಒಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ತರಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಸಿವೆಯ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಇವುಗಳನ್ನು ಬೀಜದ ಬುಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಕೃಷಿ ಮಿಗತೆಯ ಪ್ರಮಾಣವು ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಕಾರಣ ಕೃಷಿಕರು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನೂ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಂಪರ್ಕ ಜಾಲವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅದರ ಮೂಲಕ ಮಾರಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಇನ್ನೂ ಆರಂಭಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿದೆ. ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಕಂಪನಿ ಅಥವಾ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಫಾರ್ಮ್ ಫೀಲ್ಡ್ ಸ್ಕೂಲ್ (FFS), ಸೀಡ್ ಶೇರಿಂಗ್ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್ (SSN) ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಲಿಂಕೇಜ್ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್ (MLN) - ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬ ರೈತನು ಈ ಮೂರೂ ಜಾಲಗಳ ಸದಸ್ಯನಾಗಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ಇದೇನೂ ಕಡ್ಡಾಯವಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಯ ಆಸಕ್ತಿ ಕೃಷಿಯೇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಒಂದು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಆರಂಭದ ಲಾಭಗಳು

ಇದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಅಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾದರೂ, ಇಲ್ಲಿ ವಿಧಾಯಕ ಫಲಿತಾಂಶ ದೊರಕುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೆಲವು ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ರೈತರು ಇದೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಫಾರ್ಮ್ ಫೀಲ್ಡ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಮೂಲಕ ನಿಯಮಿತ ಸಂವಾದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ರೈತರ ನಡುವೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು

ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಇಬ್ಬರು ಪ್ರಗತಿಪರ ರೈತರು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ತಮ್ಮ 'ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟ ಅನುಭವ'ವನ್ನು ಎಫ್‌ಎಫ್‌ಎಸ್ ಸದಸ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ಪಾದಿ ಸದಸ್ಯರು ಗ್ರಾಮ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾದ ವಿಸ್ತರಣಾ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಬೀಜ ಹಂಚಿಕೆ ಜಾಲವು ರೈತರನ್ನು ಬೀಜ ಖರೀದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಖರೀದಿ ಮಾಡುವ ತಾಪತ್ರಯದಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿದೆ. ಮೊದಲ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ರೈತರು ಸರಾಸರಿ 400-500 ರೂ.ಗಳ ಉಳಿತಾಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೀಜಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯು ಒಂದು ಅನುಕೂಲವಾದರೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ಜನನದ್ರವ್ಯದ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶ. ಸೌತೆಕಾಯಿ, ಸೋರೆಕಾಯಿ, ಸೊಪ್ಪುಗಳು, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಥಳೀಯ ತಳಿಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಮನೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಕೃಷಿಕ ಮಹಿಳೆಯರು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಹೊಲಗಳಿಂದ ವರಮಾನವು ಖಚಿತವಾಗಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ರೈತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ರಂಜನ್ ಮೊಂಡಲ್ ಮನೆ ಬಳಕೆಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ 18 ಲೇಯರ್ ಹಕ್ಕಿಗಳಿಂದ (ರೋಡ್ ಐಲ್ಯಾಂಡ್) 8000 ರೂ., ಮೀನಿನಿಂದ 8000 ರೂ. ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳಿಂದ 15000 ರೂ. ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಅವರಿಗೆ ಬೇರಾವುದೇ ವರಮಾನವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವೈವಿಧ್ಯವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ಕಾರ್ಬೋಹೈಡ್ರೇಟ್‌ನ ಪ್ರಮಾಣವು ಶೇಕಡಾ 80ರಷ್ಟನ್ನು ಮೀರಿತ್ತು. ಈಗ ತರಕಾರಿ, ಮೀನು ಮತ್ತು ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಅವರ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಟೀನ್ ಮತ್ತು ಜೀವಸತ್ವಗಳ ಅಂಶವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ರೈತರು ಕೀಟನಾಶಕ ರಹಿತ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಬಳಸುವಂತಾಗಿದೆ.

ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರೈತರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಘಟನಾ ಮನೋಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಈ ಒಂಬತ್ತು ಹೋಬಳಿಗಳ ರೈತರು ನಿಯಮಿತ ಚರ್ಚೆಗೆಂದು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೂತಿದ್ದೇ ಅಪರೂಪವಾಗಿತ್ತು.

ಭವಿಷ್ಯದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು

ಸಮಗ್ರ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು (ಐಎಫ್‌ಎಸ್) ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಪಾರಿಸರಿಕ ಗುಣಮಟ್ಟದೊಂದಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಲಾಭವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ನಿರ್ವಹಣಾ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆ, ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಪಾರಿಸರಿಕ ಸ್ಥಿರತೆ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಎನ್‌ಜಿಒಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಈಗ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯ ಒದಗಿದೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ, ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಮನ್ವಯದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಕಾಲವೂ ಈಗ ಬಂದಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ ಸುಂದರಬನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಯು ಸುಂದರಬನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಮರುರೂಪಿಸುವ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿ ಕೆರೆಗಳ ಹೂಳುತ್ತವೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಭಾರೀ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿ ಯೋಜನೆಯಾದ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ನರೇಗಾ ಯೋಜನೆಯಡಿಯೂ ರೂಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂಥ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಐಎಫ್‌ಎಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಮೂಲಕ ಭಾರೀ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ

ಛಾಯಾಚಿತ್ರ: ಲೇಖಕಿ

ಎರೆಹುಳು ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಫ್‌ಎಫ್‌ಎಸ್ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ತರಬೇತಿ

ಇಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಮತ್ತು ಪಾರಿಸರಿಕ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಅವಕಾಶಗಳು ಇವೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 50 ಸಾವಿರ ಹೊಲಗಳಿವೆ ಎಂಬ ಸಾಧಾರಣ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲಿನ ವಾರ್ಷಿಕ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಸುಮಾರು 350 ಕೋಟಿ ರೂ. ಗಳಾಗಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 125 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಬರಬಹುದು. ಇನ್ನು ಈ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಮಿಕ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗದು. ಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯ ಸಮತೋಲನ, ಉಳಿತಾಯವಾದ ನೀರು, ಇಂಗಿಸಿದ ಇಂಗಾಲ, ಉಳಿಸಿದ ಇಂಧನ, ಹೆಚ್ಚಿದ ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯ - ಇವೆಲ್ಲದರ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದರೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ಜೀವಿವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ನೀಡುವ ಕೊಡುಗೆಯು ಅಪಾರವಾಗಿದೆ. ಇವು ಅತ್ಯಂತ ವಾಸ್ತವಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯದ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ ಇವುಗಳತ್ತ ಗಮನ ನೀಡುವ ಯಾವುದೇ ನೀತಿ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರವು ಕೈಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಐಬಿಎಫ್‌ಎಫ್‌ಎಸ್ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಎನ್‌ಆರ್‌ಎಂ ಘಟಕಗಳಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಇದನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಬಡತನ ನಿವಾರಣಾ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಬಹುದು.

ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು

ಭಾರತದ ಸರ್ಕಾರದ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಇಲಾಖೆಯ ಸೀಡ್ ಡಿವಿಜನ್‌ನ ಹಣಕಾಸಿನ ನೆರವಿಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಧ್ಯಯನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೆರವು ನೀಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಲ್ಕತಾದ ಡಿಆರ್‌ಸಿಎಸ್‌ಸಿಗೂ ವಂದನೆಗಳು.

■ Purnabha Dasgupta, Rupak Goswami, Md. Nasim Ali, Sudarsan Biswas
Ramakrishna Mission Vivekananda University,
Ramakrishna Mission Ashrama,
Narendrapur, Kolkata-700103
E-mail: goswamirupak@rediffmail.com

■ Subhrajit K Saha
Department of Biology,
Georgia Southern University,
Statesboro, GA 30458, USA

ಆಂಗ್ಲ ಮೂಲ

ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯಾ, ಸಂಪುಟ 16, ಸಂಚಿಕೆ 2, ಜೂನ್ 2014

ಪೌಷ್ಟಿಕ ತೋಟಗಳು ಮಹಿಳೆಯರು ತೋರಿದ ದಾರಿ

ಕೈತೋಟದಲ್ಲಿ ಅಡುಗೆ ಮನೆಯ ತ್ಯಾಜ್ಯ ನೀರಿನ ಮರುಬಳಕೆ

ಧರ್ಮಪುರಿಯ ಮಳೆ ಆಧಾರಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೈತೋಟಕ್ಕೆ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯು ಸಿಗುತ್ತದೆ; ಹಣವೂ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಸೀಮಿತವಾಗಿ ಸಿಗುವ ನೀರನ್ನೇ ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ವರ್ಷವಿಡೀ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

■ ಚಿ ಕೃಷ್ಣನ್

ತಮಿಳುನಾಡು ರಾಜ್ಯದ ಧರ್ಮಪುರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೆನ್ನಾಗರಂ ತಾಲೂಕು ಪೂರ್ವ ಘಟ್ಟದ ಪಶ್ಚಿಮ ರಮಣೀಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಗುಡ್ಡಬೆಟ್ಟಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದ ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ನೀರಿನ ಬಳಕೆಗೆ ಮಿತಿ ಇದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶವು ತೀವ್ರವಾದ ನೀರಿನ ಬರದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದೆ; ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ದೈನಂದಿನ ಬಳಕೆಗೂ ನೀರಿನ ಕೊರತೆ ಇದೆ.

ಇಂಥ ಮಳೆ ಆಧಾರಿತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲಗಡಲೆಯು ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಯಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಅಂತರಬೆಳೆಯಾಗಿ ತೊಗರಿ, ಅಲಸಂದೆ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬೆಳೆಗಳು ರೈತರ ಆದಾಯದ ಮೂಲವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕುಟುಂಬದ ಮತ್ತು ರಾಸುಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರೋಟೀನ್ ಮೂಲಗಳೂ ಹೌದು. ಆದರೆ ಕಳೆದ ಎರಡು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರು ಪದೇ ಪದೇ ಬೆಳೆ ವೈಫಲ್ಯ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚ ಮುಂತಾದ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಕಡಿಮೆ ಇಳುವರಿಯನ್ನು, ಕಡಿಮೆ ವರಮಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ವಿಪರೀತ ಬಳಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಮಣ್ಣಿನ ಆರೋಗ್ಯ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗಿರುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇಡೀ ಜೀವವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಹದಗೆಟ್ಟು ಹೋಗಿದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಮುಂಗಾರು ಮಳೆ ವಿಫಲವಾದರೆ ರೈತರು ಮಳೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ರಾಗಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಜನರಿಗೆ ಮತ್ತು ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಸತ್ವಾಂಶಗಳು ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಎಂಎಂಇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನವು ಪೆನ್ನಾಗರಂ ತಾಲೂಕಿನ 20 ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೈತೋಟ (ಕಿಚನ್ ಗಾರ್ಡನ್) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು. ಧರ್ಮಪುರಿ ಫಾರ್ಮ್ ಇನ್‌ಶಿಯೇಟಿವ್ (ಡಿಎಫ್‌ಐ) ಭಾಗವಾದ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಚೆನ್ನೈನ ಶ್ರೀವತ್ಸ ರಾಮ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನವು ಬೆಂಬಲಿಸಿದೆ.

ಆರಂಭಿಕ ಯತ್ನಗಳು

ಒಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಬಂಧ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಈಗಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಭಾರೀ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ರೈತರು, ಅದರಲ್ಲೂ ಮಹಿಳೆಯರು ಭಾಗವಹಿಸಿದರು;

ಈಗಿನ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದರು; ಭವಿಷ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದರು. ನೆಲಗಡಲೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು ಈ ಹೊಸ ಯತ್ನದ ಪ್ರವೇಶಬಿಂದು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಕೈತೋಟವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದೂ ಇನ್ನೊಂದು ಸಲಹೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಆರಂಭಿಕವಾಗಿ 20 ಗ್ರಾಮಗಳ 25 ಯುವ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ನೆಲಗಡಲೆಯನ್ನು ಪಾರಿಸರಿಕ ಕೃಷಿ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಫಾರ್ಮ್ ಫೀಲ್ಡ್ ಸ್ಕೂಲ್ (ಎಫ್‌ಎಫ್‌ಎಸ್)ಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕೌಶಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ಈ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಈ ತರಬೇತಾದ ಮಹಿಳೆಯರು ಎಂಎಂಇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯೊಂದಿಗೆ 20 ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಎಫ್‌ಎಫ್‌ಎಸ್ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದರು. ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ನೆಲಗಡಲೆ ಬೆಳೆಯುವ ವಿಧಾನದ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಎಫ್‌ಎಫ್‌ಎಸ್ ಮೂಲಕ ಸುಮಾರು 400 ಮಹಿಳೆಯರು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು.

ಕೈತೋಟಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ

ಉತ್ತಮ ನೆಲಗಡಲೆ ಇಳುವರಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಮೇಲೆ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಬಹುದಾದ ಇನ್ನಿತರೆ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಕಲಿಯಲು ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿದರು. ಸುಧಾರಿತ ಪೌಷ್ಟಿಕತೆಗಾಗಿ ಕೈತೋಟಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅದೇತಾನೆ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಮಹಿಳೆಯರು ಮುಖ್ಯತಃ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಕಲಿಯಬಯಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಅವರಿಗೆ ಪರಿಸರ ಸ್ನೇಹಿ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕಡಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕೈತೋಟ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಯಿತು.

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು 13 ಬಗೆಯ ತರಕಾರಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಿತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಕೈತೋಟ ಆರಂಭಿಸಿದರು (ಕೋಷ್ಟಕ 1 ನೋಡಿ). ಅವರಿಗೆ ತರಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸೊಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಇಳುವರಿ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅದನ್ನೇ ಅವರು ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಉಳಿದ ಅಲ್ಪ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೆರೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡರು; ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಿದರು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ತರಕಾರಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಈ ಕುಟುಂಬಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸುವುದನ್ನೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿದವು. ಹೀಗೆ ಅವರು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ 2100 ರೂ.ಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿದರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಂದು

ಕೋಷ್ಟಕ 1: ಕೈತೋಟದ ಮಾಸಿಕ ಇಳುವರಿ

ತರಕಾರಿಗಳು	ಇಳುವರಿಯ ಪ್ರಮಾಣ (ಕಿಲೋ ಗ್ರಾಂ)	ಕುಟುಂಬದ ಬಳಕೆಗೆ (ಕಿಲೋ ಗ್ರಾಂ)	ನೆರೆಹೊರೆಯ ಕೊಟ್ಟದ್ದು (ಕಿಲೋ ಗ್ರಾಂ)	ಮಾರಾಟವಾದ ಪ್ರಮಾಣ (ಕಿಲೋ ಗ್ರಾಂ)	ಮಾರಾಟದಿಂದ ಬಂದ ಹಣ (ರೂ.)	ಖರೀದಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯವಾದ ಹಣ (ರೂ.)
ಮೂಲಂಗಿ	15-25	5-6	1-2	10-15	150	200
ಬೀಟ್‌ರೂಟ್	10-15	5-8	1-2	5-8	200	200
ಪಡುವಲಕಾಯಿ	10-15	3-5	1-2	4-5	100	200
ಹೀರೇಕಾಯಿ	8-10	10	1-2	5	200	200
ಹಾಗಲಕಾಯಿ	5-8	2-3	1	2-3	100	200
ಟೊಮಾಟೋ	25-30	10	1-2	10-15	400	200
ಬೆಂಡೆ	15-25	5-6	1-2	10-15	200	200
ಬದನೆ	10-15	3-5	1-2	8-10	300	200
ಸೊಪ್ಪು (4 ವಿಧ)	20-30	10	1-2	8-15	250	200
ಸಿಹಿಗುಂಬಳ (ಬಳ್ಳಿಗೆ 4-5)	60-70	30	0.5	50	300	200
ಕ್ಯಾರಟ್	5-10	5	1	5	200	200
ಒಟ್ಟು					2400	2100

ಕುಟುಂಬವು 6-9 ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಬದನೆ, 7-9 ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಹೀರೇಕಾಯಿ, 10-14 ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಬೆಂಡೆಕಾಯಿ, 4-6 ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಹಾಗಲಕಾಯಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಿತ್ತಲಿನಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 40ರಷ್ಟನ್ನು ಅವರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಿದರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಬಂದ ಸರಾಸರಿ ವರಮಾನ 2000-2400 ರೂ. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಭಾಗವಾಗಿ 400 ರೈತರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ತಲಾ 100ರಿಂದ 150 ಚದರ ಅಡಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೈತೋಟವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡರು.

ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯುವಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತೋರಿದ ಮಹಿಳೆಯರು ಈಗ ನೀರಿನ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಕೈತೋಟಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ತೊಡಕಾಯಿತು. ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯುವುದೂ ಮಳೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ; ಮುಂಗಾರು ವಿಫಲವಾದಾಗ ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ತ್ಯಾಜ್ಯ ನೀರನ್ನು ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡುವ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಿದರು. ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬರುವ ತ್ಯಾಜ್ಯ ನೀರನ್ನು ಅವರು ಅಳಿದರು; ಅದು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಸುಮಾರು 40-50 ಲೀಟರ್ ಎಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಈ ನೀರನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಲು ಬಿಡುವ ಬದಲು ಕೈತೋಟಕ್ಕೆ ಹರಿಸಿದರು. ಈ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ನೀರನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಿದರು. ತ್ಯಾಜ್ಯ ನೀರನ್ನು 50 ಲೀಟರ್ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಡ್ರಮ್‌ಗೆ ತುಂಬಿದರು. ಈ ಡ್ರಮ್‌ನ ಮೂಲಕ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹನಿ ನೀರಾವರಿ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿ ಗಿಡಗಳ ಬೇರಿಗೆ ನೀರು ಹರಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವಿನೂತನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಯಿತು. ಒಂದು ಲೀಟರ್ ನೀರಿನ ಬಾಟಲಿಗಳನ್ನು ತರಕಾರಿ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಹನಿ ನೀರಾವರಿ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಕೊಡಲು ಬಳಸಲಾಯಿತು. ಈ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ನೀರಿನ ಆವಿಯಾಗುವಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸೋರಿಕೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲಾಯಿತು. ನೀರನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಈಗ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ಕೃಷಿ ಕುಟುಂಬಗಳೂ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಅಡುಗೆಮನೆಯ ತ್ಯಾಜ್ಯ ನೀರನ್ನು ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ.

ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಇಡೀ ಕುಟುಂಬಗಳು ಈಗ ಕೈತೋಟದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿವೆ. ಪುರುಷರು ತೋಟಕ್ಕೆ ನೀರು ಕೊಡುವ, ಬೇಲಿ ಹಾಕುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೆ ಮಹಿಳೆಯರು ಗಿಡಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ನೀರು ಹನಿಸುವುದು ಕಟಾವು - ಇವೂ ಮಹಿಳೆಯರ ಕೆಲಸಗಳು. ಮಕ್ಕಳು

ಕೂಡಾ ತಮ್ಮ ಬಿಡುವಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಂದಿರಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಆಹಾರ ಬಳಕೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಬದಲಾವಣೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬದ ಆಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಹಲವು ಬಗೆಯ ತರಕಾರಿಗಳಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇವರ ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸೊಪ್ಪು ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಈಗ ಅಜೀರ್ಣದ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಆರಂಭದ 2010-11 ಮತ್ತು 2011-12ರ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೈತೋಟದ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಕೃಷಿ ಮಾಡದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಜನವರಿಯಿಂದ ಜೂನ್ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರು. ಈಗ ಮಹಿಳೆಯರು ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆದು ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ತರಕಾರಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕುಟುಂಬ ಕೃಷಿ ವರ್ಷದ ಉದ್ಘಾಟನಾ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ, ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಮನೆಯಂಗಳದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡರು.

ಈ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕೈತೋಟಗಳು ಅವರ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಗೌರವಯುತ ವರಮಾನವನ್ನು ತರುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾಗಿವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ತರಕಾರಿ ಖರೀದಿಸಲೆಂದು 10-15 ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವ ತಾಪತ್ರಯವೂ ತಪ್ಪಿದೆ. ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಮನೆತೋಟಗಳು ಕುಟುಂಬಗಳ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಒಟ್ಟಾರೆ ಬಂಧವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ ಮೂಲ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ.

■ J Krishnan
FAO trained FFS facilitator
AME Foundation, No.5/1299-B-2,
NSCB Road, Behind TAMS Colony
Lakkimpatty, Dharmapuri - 636705
Email: josephkrish@rediffmail.com

ಆಂಗ್ಲ ಮೂಲ
ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯಾ, ಸಂಪುಟ 16, ಸಂಚಿಕೆ 4, ಡಿಸೆಂಬರ್ 2014

ಭೂಮಿಯ ಶಿಥಿಲೀಕರಣ ತಗ್ಗಿಸಲು ಸಾಮೂಹಿಕ ಕ್ರಮ

ಪಾರಿಸರಿಕ ಭದ್ರತೆಗೆ ಅಡಿಪಾಯ

ಮಾನವನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆ - ಎರಡನ್ನೂ ಚೋಡಿಸಿ ಪರಸ್ಪರ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ. ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಅವು ನೀಡುವ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮರುಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯೇತರ ವರಮಾನಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ ಯತ್ನಗಳು ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆ; ಬಡತನವನ್ನೂ ನಿವಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಕರಣ ಅಧ್ಯಯನವು ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನ ಶಿಥಿಲೀಕರಣವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕ್ರಮಗಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ.

ಚಿತ್ರವಾಸ್ ಬುಡಕಟ್ಟು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭಿಲ್ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಿವೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಅರಾವಳಿ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಈ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರವಾಸ್ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದೇ ಅದು 'ಚಿರತೆಗಳ ನಿವಾಸ' ಆಗಿದ್ದರಿಂದ. ದಟ್ಟ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತ ಕಾಡಿನಿಂದ ಆ ಪ್ರದೇಶವು ಆವೃತವಾಗಿದ್ದನ್ನು, ಅಲ್ಲಿನ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳು ಈಗಲೂ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಈ 'ಚಿರತೆಗಳ ಆವಾಸಸ್ಥಾನ'ದ ಜೀವ-ಜಲಚರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಶಿಥಿಲಗೊಂಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಜೈವಿಕ ಮತ್ತು ಅಜೈವಿಕ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಭೂಮಿಯ ಶಿಥಿಲೀಕರಣ, ಅರಣ್ಯದ ನಾಶ, ತೊರೆಗಳು ಒಣಗಿದ್ದು, ಬದಲಾದ ಭೂಬಳಕೆ - ಇವುಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಸಮುದಾಯದ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಭಾರೀ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರಿವೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ - ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೂ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿದೆ. ಚಿತ್ರವಾಸ್ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಸತಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಿವೆ: ಸಕ್ರಿಯಾ, ಭಾಮುಬಾರಾ, ಪಿಪಲ್‌ಸಾರಿ ಮತ್ತು ಕುಂಡಾಲ. ಈ ಹಳ್ಳಿಯು ಒಟ್ಟು 217 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಷ್ಟು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಒಂದು ವನ್ಯಜೀವಿ ಅಭಯಾರಣ್ಯದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದೆ.

ಎಫ್‌ಇಎಸ್ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ

ಎಫ್‌ಇಎಸ್‌ನ ಕಾರ್ಯವು ಈ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ 2001ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಆರಂಭಿಕ ಸಂವಾದಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಗ್ರಾಮ ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಮಿತಿಯು ರಚನೆಗೊಂಡಿತು. ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ಈ ಸಮಿತಿಯು ಅದರಲ್ಲಿ ನೋಂದಾವಣೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಮೈಕ್ರೋ ಪ್ಲಾನ್ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿತು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ 'ಖಚಿತವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಬಳಕೆದಾರ ಗಡಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ನೀತಿಯು ಹಳ್ಳಿಗಳ ನಡುವಣ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಯ ಮನೆಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿತು. ಕ್ಯಾರಾ ಕಾ ಖೇತ್ ಎಂಬ ವಸತಿ ಪ್ರದೇಶದ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು (ರವಚ್ ಕಂದಾಯ ಗ್ರಾಮ) ಮತ್ತು ರಿಚವಾರಾ ಕಂದಾಯ ಗ್ರಾಮ (ಎರಡೂ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಚಿತ್ರವಾಸ್ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿವೆ) ಗಳ ಜನರು ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ

ಹೋರಾಟ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಈ ಅಂತರ್‌ಗ್ರಾಮ ಬಳಕೆಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬೇಡಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬಳಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣವೇ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಕ್ಕು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಆಧಾರ ಎಂಬಂತಾಯಿತು. ಎಫ್‌ಇಎಸ್ ತಂಡದ ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಮುದಾಯಗಳು 'ಹಕ್‌ದಾರಿ ಪಟ್ಟಿ'ಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಮುಂದಾದವು. ಈ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದಾಗಿ ವಿಎಫ್‌ಪಿಎಂಸಿ ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಗರಾಸಿಯಾ ಮತ್ತು ಗಾಮೇಟಿ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಒಟ್ಟು 1508 ಮನೆಗಳ ಪೈಕಿ 999 ಹಕ್‌ದಾರರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ (18 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿಗಿಂತ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟವರು) ಎಲ್ಲಾ 325 ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲಾಯಿತು. ಜಂಟಿ ಅರಣ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ 217 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಷ್ಟು ಕಾಡನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಭಾಗೀದಾರರ ಕುರಿತ ಈ ಹೊಸ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ (ಎಲ್ಲಾ ಬಳಕೆದಾರರ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಾನ್ಯತೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ) ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯು ಸಮ್ಮತಿಸಿದ ಅರಣ್ಯಭಾಗವೊಂದರಲ್ಲಿ ಪರಿಸರ ಪುನಶ್ಚೇತನ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣಾ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮರುರೂಪಿಸುವ ಸಭೆಗಳನ್ನು ಕರೆಯಲಾಯಿತು.

ಸಮುದಾಯ ಭಾಗಿತ್ವ ಮತ್ತು ಭೌತಿಕ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶ

ಹೀಗೆ ಭಾಗೀದಾರರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ನಂತರ ಸಮುದಾಯವು ಅರಣ್ಯಭಾಗದ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಕೆಲಸಗಳ ನಿಭಾವಣೆಗಾಗಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ನೀತಿ ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿತು. ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗೀದಾರರು ಹಂಚಿಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಮುದಾಯವು ನಿಯಮಿತ ಸಭೆಗಳು, ಸ್ವಯಂ ನಿಗಾ ಮತ್ತು ನಿಯಮಿತ ಅನುಸಂಧಾನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿತು. ಈ ಹಿಂದೆ ಇಂಥ ಸಭೆಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗ ಮೇಟ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇತ್ತು. ಮೇಟ್ ಎಂದರೆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಕಾಮಗಾರಿ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಸಮುದಾಯಗಳು ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆ, ತಮ್ಮ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮೇಲಿನ ಒಡತನ, ಮತ್ತು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಕುಸಿತ - ಇಂಥ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದವು.

ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯು ಯೋಜನಾ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದ ಮೇಲೆ

ನಡೆದ ಮೊದಲ ಭೌತಿಕ ಕೆಲಸ ಎಂದರೆ ಅರಣ್ಯಪ್ರದೇಶವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಕಲ್ಲಿನ ಆವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದು. ಈ ಕಲ್ಲಿನ ಗೋಡೆಯ ಗುಂಟ ಜತ್ತೋಫ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಸ್ಯ ತಡೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಆಯಿತು. ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ನೀರು ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಸರಣಿ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು (ಸಾಯಿಲ್ ಎಂಡ್ ವಾಟರ್ ಕನ್‌ಸರ್ವೇಶನ್ SWC) ಅನುಸರಿಸಲಾಯಿತು; ಇಲ್ಲಿ ಸಡಿಲ ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳ ಚೆಕ್‌ಡ್ಯಾಮ್, ಗಲ್ಲಿಗಳು, ಗಡಿಗುಂಟ ಗುಂಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಲ್ಲು ತಡೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ತೇವಾಂಶವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. 50 ಸಾವಿರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟು, ಹುಲ್ಲಿನ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಸಸ್ಯ ಬಲವೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡಲಾಯಿತು.

ಸರ್ವಜನಿಕ ಭೂಪ್ರದೇಶದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಗುಂಪುಗಳು ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಹೊಸ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ಬದುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು, ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಅದರಲ್ಲೂ ಬಡ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ನೀರಿನ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಸಹಕರಿಸಿದರು. ಇಂಥ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಕೈತೋಟವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಾಯಿತು. ಮೇವಿನ ಹೊಲಗಳನ್ನೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ಸುಧಾರಿಸಿತ್ತೆಂದೆ ನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಅವಕಾಶವು ಸಿಕ್ಕಿತು.

ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ಕೆಲಸ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಹಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿತು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ಒತ್ತುವರಿ. ಲಾಲಾ ಭುಜಿ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯ ನಿವಾಸಿಯು 3-4 ಬಿಫಾ (ಸುಮಾರು 2.3 ಎಕರೆ) ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಕೃಷಿಗಾಗಿ ಒತ್ತುವರಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಆಗ ಹಳ್ಳಿಯವರು ಆತನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಫಸಲನ್ನು ತೆಗೆದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ತನ್ನದೇ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂಬ ಷರತ್ತನ್ನು ವಿಧಿಸಿ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದರು. ಆದರೆ ಕೊಯ್ಲಿನ ನಂತರವೂ ಲಾಲಾ ಭುಜಿಯು ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವ ಬದಲು ಮತ್ತೊಂದು ಬೆಳೆಯನ್ನು ಅದೇ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲು ಮುಂದಾದ. ಹಳ್ಳಿಯ ಆದೇಶವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಭಾರೀ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ನಡೆದವು; ಆಮ್ ಸಭಾಗಳು ನಡೆದು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದವು. ಸಮುದಾಯದ ಒತ್ತಡವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಲಾಲಾನು ಆ ಒತ್ತುವರಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲೇಬೇಕಾಯಿತು; ಅಲ್ಲದೆ ಆತನು ಒಟ್ಟಾರೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾದನು.

ಸಂರಕ್ಷಣಾ ವಿಧಾನ

ಸಂಬಳಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡ ಕಾವಲುಗಾರರು, ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ವಹಿಸುವುದು, ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಸಂರಕ್ಷಣಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಿಫಲವಾದ ಮೇಲೆ ಸಮುದಾಯವು ತನ್ನದೇ ಆದ 'ಲಾಠಿ' ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು. ಲಾಠಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮನೆಗಳ ಸದಸ್ಯರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಾಠಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅರಣ್ಯದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಓಡಾಡಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಿನದ ಸಂಜೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಲಾಠಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಮೂವರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ; ಅದು ರಕ್ಷಣೆಯ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದಂತೆ.

ಲಾಠಿಯು ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ; ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರಾಸು ಕಂಡುಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಸಮಿತಿಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಿತಿಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಏರಿಕೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ದಂಡ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ದೂರ ಇರುವವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೊತ್ತ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ಚಿತ್ರವಾಸ್ ಗ್ರಾಮವು ಈಗ ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈಗ ಸಮುದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿಸುಮಾರು ಎಲ್ಲಾ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅರಣ್ಯಭಾಗದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣದ ಹಕ್ಕಿದೆ. ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಮಿತಿಯೂ ಈಗ ವಿವಿಧ ವಸತಿಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ. ನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನರ ಭಾಗಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಸಂಸ್ಥೆಯು ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಫಲಿತಾಂಶಗಳು

ಈ ಕಾರ್ಯದ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು ಹಲವು ಬಗೆಯವು. ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಶಕ್ತಿಯು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸುಧಾರಿತ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿತವಾದವು. ಜೈವಿಕ ರಾಶಿ (ಬಯೋಮಾಸ್), ನೀರು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆಯಲ್ಲೂ ಸುಧಾರಣೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು.

ಸುಧಾರಿತ ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತ: ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಮುದಾಯವು ನೈಜ ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವಯಮಾಡಳಿತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಂತಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾರ್ಯಸೂಚಿಯೊಂದನ್ನೇ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕ - ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ-ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಸಮುದಾಯದ ಒಳಗಣ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಆಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಇವರೆಲ್ಲ ಬಡ ಮನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನ ನೀಡಿದರು. ಸ್ಥಳೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಯಿತು.

ಸಸ್ಯಸಮೃದ್ಧಿ: ಪುನಶ್ಚೇತನದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಜೈವಿಕರಾಶಿಯ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕ ಸುಧಾರಣೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ದಾಖಲೆಗಳು ಜೈವಿಕ ರಾಶಿ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 100ರಷ್ಟು ಏರಿಕೆ ಉಂಟಾಗಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸಿವೆ; ರಕ್ಷಿತ ಅರಣ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂದೆ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಮುನ್ನ ಹೆಕ್ಟೇರಿಗೆ ಇದ್ದ 140.43 ಟನ್ ತೂಕವು ಈಗ 301.62 ಟನ್‌ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದಲ್ಲೂ ಗಮನಾರ್ಹ ಹೆಚ್ಚಳ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. 11 ಮರಗಳು, 29 ಕುರುಚಲು ಸಸ್ಯಗಳು, 24 ಬಗೆಯ ಹುಲ್ಲಿನ ತಳಿಗಳು ಕಂಡುಬಂದಿವೆ. ರಕ್ಷಣೆ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣ : 3 ಮರಗಳು, 4 ಕುರುಚಲು ಸಸ್ಯಗಳು ಮತ್ತು 12 ಹುಲ್ಲಿನ ವಿಧಗಳು.

ಮಣ್ಣಿನ ಸುಧಾರಣೆ: ಜೈವಿಕರಾಶಿಯ ಹೆಚ್ಚಳವು ಸಂರಕ್ಷಿತ ಅರಣ್ಯಭಾಗದ ಮಣ್ಣಿನ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಣೆಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಪರೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸಾವಯವ ಇಂಗಾಲ (ಓಸಿ), ಸಾರಜನಕ ಮತ್ತು ಪೊಟಾಶ್‌ನ ಲಭ್ಯತೆಯ ಪ್ರಮಾಣವು ಸುಧಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ. ಸಾವಯವ ವಸ್ತುಗಳ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ರಂಜಕದ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ (ಸಾವಯವ ವಸ್ತುಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ

ಚಿತ್ರವಾಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಪುನಶ್ಚೇತನಗೊಂಡ ಸಮುದಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ರಂಜಕದ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ವರದಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ). ಇಲ್ಲಿನ ಪಿಎಚ್ ಪ್ರಮಾಣವು ಸಹಜವಾಗಿದೆ; ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂವಾಹಕತೆಯೂ ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಮಣ್ಣಿನ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಸುಧಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣಿನ ಆರೋಗ್ಯ ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಧಾರಿಸಿದೆ.

ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆಯ ಹೆಚ್ಚಳ: ಸಾವಯವ ವಸ್ತುಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ನೀರಿನ ಅಥವಾ ಜಲಜೀವನದ ಚಕ್ರದ ಮೇಲೆ ತೀವ್ರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ನೀರು ಮಣ್ಣಿನೊಳಗೆ ಇಂಗುವುದಕ್ಕೆ, ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲೇ ಸಂಗ್ರಹಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಗರಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಾವಯವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಮಣ್ಣು ಮಳೆನೀರನ್ನು ನೆಲದೊಳಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಅಂತರ್ಜಲದ ಮರುಪೂರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನೀರನ್ನೇ ಜನರು ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿಗಾಗಿ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ನೀರಿನ ಮರುಪೂರಣ ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಸಾವಯವ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾದರೆ ಅದು ನೀರನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ; ಆಗ ನೀರು ಹರಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ; ಭೂ ಸವಕಳಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅಂತರ್ಜಲ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ; ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನೀರು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರವಾಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ರಾಶಿ ಮತ್ತು ಸಾವಯವ ವಸ್ತುಗಳ ಹೆಚ್ಚಳವು ಅಂತರ್ಜಲದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿದೆ. ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಋತುಮಾನ ಆಧಾರಿತ ತೊರೆಗಳು ಈಗ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲಾವಧಿಯವರೆಗೆ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಇವು ಈ ಮೊದಲು ವರ್ಷದ ಬಹುಪಾಲು ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದ ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿದೆ; ಇವೆಲ್ಲವೂ ಬಹುತೇಕ ಯೋಜನೆಯು ಆರಂಭವಾಗುವ ಮುನ್ನ ಒಣಗಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಒಟ್ಟು 50 ಬಾವಿಗಳ ಪೈಕಿ 40 ಬಾವಿಗಳು ಒಣಗಿದ್ದವು. ಈಗ ಕೇವಲ 10 ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೀರಿಲ್ಲ.

ಸಮಾರೋಪ

ಭಾರತದ ಬಹುಪಾಲು ಗುಡ್ಡಗಾಡು ವಸತಿಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯಪ್ರಧಾನವಾದ ಭೂಮಿಯಿದೆ. ಇಂಥ ಭೂಪ್ರದೇಶವು

ಅರಾವಳಿ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಛೋಟನಾಗಪುರ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಯವರೆಗೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನ ನಾಶವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕೆಳಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕೃಷಿಭೂಮಿಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಕುಸಿದಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಪಾರಿಸರಿಕ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವುದು, ಸಾಮೂಹಿಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪುನಶ್ಚೇತನಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸರ್ವಬಳಕೆಯ ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಬಳಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಸಮುದಾಯಗಳ ಪರವಾಗಿ ಬಲಪಡಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಜಂಟಿ ಅರಣ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಒಂದು ಮಟ್ಟದ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಮತ್ತು ಪುನಶ್ಚೇತನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಉತ್ತೇಜನವನ್ನು ನೀಡಿವೆ. ಮಾನವ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗುತ್ತಿರುವ ಹಲವು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಜೋಡಿಸುವ ಅವಕಾಶಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿವೆ. ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಅವು ನೀಡುವ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮರುಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯೇತರ ವರಮಾನಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ ಯತ್ನಗಳು ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆ; ಬಡತನವನ್ನೂ ನಿವಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಇದು 'ಭೂ ಶಿಥಿಲೀಕರಣವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಲು ಸಾಮೂಹಿಕ ಕ್ರಮ - ಚಿತ್ರವಾಸ್, ಗೋಗುಂದಾ ತೆಹಸಿಲ್, ಉದಯಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ, ರಾಜಸ್ಥಾನ' ಎಂಬ ಮೂಲ ಲೇಖನದ ಮರುಪ್ರಕಟಣೆ. ಮೂಲಲೇಖನವನ್ನು www.sapppp.org ಇಲ್ಲಿ ನೀವು ಓದಬಹುದು.

ಆಂಗ್ಲ ಮೂಲ

ಲೀಸಾ ಇಂಡಿಯಾ, ಸಂಪುಟ 16, ಸಂಚಿಕೆ 3, ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2014